

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Економіко-гуманітарний факультет

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Попова О.Ю.

«_____» _____ 2023 року

Випускна кваліфікаційна робота

Магістр

на тему **Фінансова стабільність банківської системи України та її забезпечення в умовах воєнного стану**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ФІКзмн-21

Спеціальності (напрямку підготовки) 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Каганець Дар'я Валеріївна

(підпис)

Керівник: к.е.н., доцент, заступник декана Катранжи Леонід Леонідович

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри економіки та бізнес-технологій
Національного авіаційного університету Мірошніченко Ганна Борисівна

*Засвідчую, що у цій магістерській роботі немає запозичень
з праць інших авторів без відповідних посилань.*

Студент _____

Луцьк, 2023

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіко-гуманітарний

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

Освітній ступінь магістр

Напрямок підготовки (спеціальність) 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____/Попова О.Ю./

«__» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Каганець Дар'я Валеріївна

1. Тема роботи Фінансова стабільність банківської системи України та її забезпечення в умовах воєнного стану

керівник роботи: к. е. н., доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки, заступник декана економіко-гуманітарного факультету Катранжи Леонід Леонідович

затверджені наказом по університету від «__» _____ 2023р. №

2. Строк подання студентом роботи 10.05.2023р.

3. Вихідні дані до роботи: літературні джерела та наукові публікації за темою магістерського дослідження, фінансова звітність АТ Ощадбанк за 2019-2022рр, дані Міністерства фінансів України, НБУ, діюче законодавство України.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Науково-теоретичні засади дослідження стабільності та підходи щодо забезпечення сталого розвитку банківської системи. 2. Аналіз та оцінка сучасного стану банківської системи України в контексті забезпечення її стійкості. 3. Прогнози фінансової стабільності банківської системи України під час війни та у період повоєнного відновлення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень) ілюстративний матеріал.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
РОЗДІЛ 1. Науково-теоретичні засади дослідження стабільності та підходи щодо забезпечення сталого розвитку банківської системи	Катранжи Л.Л, к.е.н., доцент, заступник декана		
Розділ 2. Аналіз та оцінка сучасного стану банківської системи України в контексті забезпечення її стійкості	Катранжи Л.Л, к.е.н., доцент, заступник декана		
РОЗДІЛ 3. Фінансова стійкість банківської системи України під час війни та прогноз повоєнного відновлення	Катранжи Л.Л, к.е.н., доцент, заступник декана		

7. Дата видачі завдання 10.02.2023р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Науково-теоретичні засади дослідження стабільності та підходи щодо забезпечення сталого розвитку банківської системи	09.02.2023 – 23.02.2023	Виконано
2	Розділ 2. Аналіз та оцінка сучасного стану банківської системи України в контексті забезпечення її стійкості	24.02.2023 – 23.03.2023	Виконано
3	Розділ 3. Фінансова стійкість банківської системи України під час війни та прогноз повоєнного відновлення	24.03.2023 – 20.04.2023	Виконано
4	Заключне оформлення роботи, перевірка роботи на оригінальність (перевірка на наявність плагіату)	20.04.2023 – 10.05.2023	Виконано
5	Підготовка доповіді, ілюстраційного матеріалу і презентації	11.05.2023 – 20.05.2023	Виконано

Студент _____ Каганець Д.В.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Катранжи Л.Л.

АНОТАЦІЯ

Каганець Д.В. Фінансова стабільність банківської системи України та її забезпечення в умовах воєнного стану / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – ДВНЗ ДонНТУ, Луцьк, 2023.

Зміст анотації. Магістерську роботу присвячено дослідженню фінансової стабільності банківської системи України та її забезпеченню в умовах воєнного стану. Розкрито науково-теоретичні засади дослідження стабільності та підходи щодо забезпечення сталого розвитку банківської системи. Проаналізовано сучасний стан банківської системи України. Розглянуто основні проблеми і загрози щодо забезпечення стійкості та перешкоди ефективному розвитку банківської системи. Досліджено діяльність українського системно важливого Ощадбанку під час воєнного стану. Проведено аналіз фінансових показників та індикаторів фінансової безпеки банку за даними 2018-2022роки для АТ «Ощадбанк». Розроблено основні підходи до визначення рівня фінансової безпеки банку, визначені шляхи удосконалення та оцінювання фінансової безпеки Ощадного банку. Зроблено прогнози на майбутні роки для АТ «Ощадбанк».

Ключові слова: банк, банківська система, фінансова безпека, індикатори безпеки банку, системно важливі банки, відновлення, прогнозування діяльності.

ANOTATION

Kaganets D. V. Financial stability of the banking system of Ukraine and its provision in the conditions of martial law / Final qualification work for the degree "Master" in specialty 072 "Finance, Banking and insurance". - DVNZ of DonNTU, Lutsk, 2023.

Abstract content. The master's thesis is devoted to the study of the financial stability of the banking system of Ukraine and its provision under martial law. The scientific and theoretical foundations of stability research and approaches to ensuring the sustainable development of the banking system are revealed. The current state of the banking system of Ukraine is analyzed. The main problems and threats of ensuring sustainability and obstacles to the effective development of the banking system. Research of the activities of Ukrainian systemically important Oschadbank during martial law. The analysis of financial indicators and indicators of financial security of the bank according to the data of 2018-2022 for Oschadbank JSC is carried out. The main approaches to determining the level of financial security of a bank have been developed. Improvement and timely assessment of the financial security of the Savings Bank have been developed. Forecasts for the coming years are made for Oschadbank JSC.

Keywords: bank, banking system, Financial Security, Bank security indicators, systemically important banks, recovery, forecasting of activity.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ.....	10
1.1 Місце, значення та роль банківської системи у сучасних економічних реаліях.....	10
1.2 Стабільність та сталий розвиток банківської системи та їх визначення.....	15
1.3 Системно важливі банки та їх вплив на стан банківської системи країни.....	20
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ СТІЙКОСТІ	25
2.1 Основні проблеми і загрози щодо забезпечення стійкості та перешкоди ефективному розвитку банківської системи	25
2.2 Дослідження діяльності українських системно важливих банків під час воєнного стану (на прикладі Ощадбанку).....	28
Висновки до розділу 2.....	37
РОЗДІЛ 3 ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПРОГНОЗ ЩОДО ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	39
3.1 Банківська безпека як головний чинник стабільності банківської системи та шляхи її забезпечення.....	39
3.2 Основні підходи до визначення рівня фінансової безпеки банку....	44
3.3 Удосконалення та своєчасне оцінювання фінансової безпеки Ощадного банку.....	48

3.3.1 Розрахунки та попереднє оцінювання нормативних індикаторів фінансового стану Ощадбанку.....	48
3.3.2 Експрес-оцінювання фінансової безпеки АТ «Ощадбанк» та рекомендації щодо прийняття відповідних фінансових рішень з підтримання його стійкості.....	66
3.4 Якісний прогноз фінансової стабільності банківської системи України у період повоєнного відновлення.....	79
Висновки до розділу 3.....	83
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89

ВСТУП

Банківська система – одна з складових фінансового ринку. Для того, щоб вона правильно розвивалася, потрібна стабільність та ефективність. Одним з основних завдань є розподіл фінансових ресурсів між державою та суб'єктами господарювання. Понад 90% усіх фінансових послуг здійснюється за допомогою банківських установ України. Але через військові події, політичні події, скорочення виробництва, світової кризи значно змінилися умови функціонування.

Але банківські установи країни забезпечують ефективну діяльність підприємств, інвестують фінансові ресурси в економіку країни. Також відбувається перерозподіл вільних коштів суб'єктів на всіх рівнях, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності економіки.

Всі зміни, що зараз відбуваються у нашій країні, надихають на необхідність дослідження розвитку банківського сектору, його зміни в сучасних умовах.

Проблемами сучасного стану, змін та розвитку банківського сектору займалися такі вчені як О. Барановський, А. Вожжов, М. Савлук, Н. Шелудько, А. Єпіфанов та інші.

Метою магістерської роботи є дослідження особливостей банківської системи в складних умовах національної економіки.

Для досягнення цілей вирішуються наступні завдання:

- визначити місце, значення та роль банківської системи у сучасних реаліях;
- ідентифікувати фактори, що впливають на розвиток банківської сфери;
- дослідити діяльність системно важливих банків та оцінити їх вплив на стан банківської системи країни;
- дослідити проблеми і загрози стійкості банківської сфери;
- зробити аналіз діяльності банків у воєнний час;

- розробити і обґрунтувати напрямки вирішення даних проблем та шляхи застосування обраної стратегії.

Об’єктом дослідження є банківська система як складова національної економіки за умови воєнного стану.

Предметом дослідження є практичні і теоретичні основи розвитку банківської системи в сучасних реаліях.

У процесі написання магістерської роботи використовувалися такі методи: індикаторний та нормативний методи, контент-аналіз, формальної логіки, порівняння, коефіцієнтний аналіз, факторний аналіз, моделювання, причинно-наслідковий аналіз та інші методи дослідження.

Практична цінність дослідження у набутті досвіду відновлення банківського сектору у період повоєнного часу.

Інформаційна основа роботи – нормативні та законодавчі акти, що регулюють банківську діяльність, офіційний сайт Національного банку України, Міністерства Фінансів України, публікації у наукових виданнях, офіційний сайт Ощадного банку, фінансова звітність Ощадного банку.

Особистий внесок магістранта. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено теоретичні основи і методичні розробки щодо відновлення банківського сектору у повоєнний час.

Структура магістерської роботи. Згідно мети і предмета дослідження робота має вступ, 3 розділи, висновки та список використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 91 сторінки, основний зміст викладено на 88 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 7 рисунків.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

1.1 Місце, значення та роль банківської системи у сучасних економічних реаліях

Сучасний світ не можливо уявити без банківських установ і інтернету. Уявіть ситуацію, коли немає інтернету та доступу до банківських послуг: сплатити покупку у магазині, зняти кошти з банкомату, сплатити покупку через мобільний додаток, купити квитки на потяг або автобус. Це вибиває людей з їхнього повсякденного життя. Також важко буде і великій корпорації, юридичній особі, які не зможуть оплатити товар, виплатити заробітню плату співробітникам та ін. Все навколо залежить від інтернету та банку. У формуванні різноманітних відносин, зокрема економічних між суб'єктами сучасного світу важливу роль займає банківська система.

Поняття «банківська система» можна розглядати так: це сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють як певний механізм. До банківської системи належать: Національний Банк України (НБУ), комерційні банки, державні банки, кредитні центри [1, с. 15-23].

Різні трактування поняття «банківська система» наведено у таблиці 1.1.

Банк – це фінансова установа, у якій здійснюються розрахункові, посередницькі, фінансові, кредитні операції та залучаються вільні кошти клієнтів на депозити на вигідних умовах, як для клієнтів так і для банку.

Згідно закону України «Про банки та банківську діяльність» (від 15.02.2011), банк – це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків [2].

Таблиця 1.1 - Визначення поняття «банківська система»

Автор	Визначення поняття
Савлук М.І. [1]	це законодавчо визначена, чітко структурована та субординована сукупність фінансових посередників, які здійснюють банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонально пов'язані в самостійну економічну структуру
Закон України «Про банки та банківську діяльність» [2]	банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень Закону та інших законів України.
Пуховкіна М.Ф. [1]	це сукупність різних видів банків і банківських інститутів в їх взаємозв'язку, що існує в тій чи іншій країні в певний історичний період. Ця система є внутрішньо організованою, взаємопов'язаною, має загальну мету і завдання.
Кочетков В.М. [3]	це сукупність різних типів національних банків та кредитних установ, що діють у межах загального грошово-кредитного механізму.

Джерело: сформовано на основі [1-3]

В Україні банківська система складається з двох рівнів, основи якої закладено Законом України «Про банки і банківську діяльність», що було прийнято у 1991 році [2].

На першому рівні – Національний банк України, на 2 рівні – комерційні

банки різні за формою власності, спеціалізації та територіальної власності (рис. 1.1).

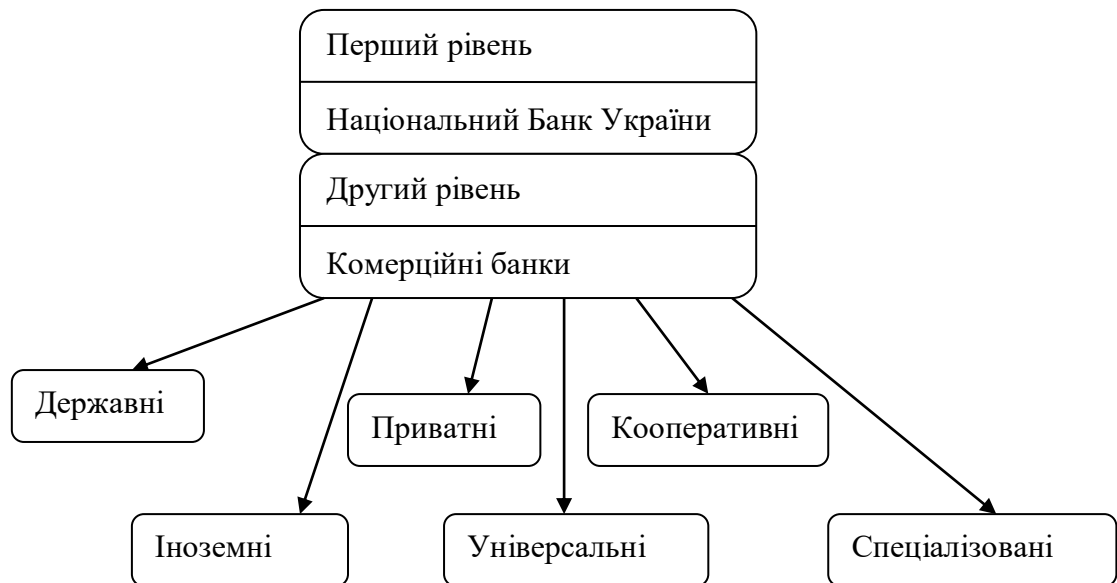

Рисунок 1.1 – Двурівнева структура банківської системи

Джерело: сформована на основі [3]

Банки поділяються на державні, приватні, кооперативні.

Державний банк – це банк, у якого 100% статутного капіталу належить державі. Існує тільки у формі акціонерного товариства. Єдиним акціонером є держава. Управління правами здійснює Кабінет Міністрів України. До органів управління належать Наглядова рада державного банку та правління. Статут затверджується вищим органом та враховує нормативно-правові акти НБУ.

Державні банки займають значне місце у національній банківській системі. На даний час реформується державний банківський сектор.

Кооперативні банки – це товариства, які охоплюють певну територію за галузевою ознакою.

Приватні банки – фінансові установи, що створюються у будь-якій організаційно-правовій формі.

Універсальні банки – банківські установи, що здійснюють всі види операцій: депозитні, кредитні операції, перекази між країнами, між

областями, розрахункові, фондові.

Спеціалізовані банки – банківські установи, що спеціалізуються на певному виді операцій.

Іноземні банки – банківські установи, головний офіс знаходиться в іншій країні [2].

Банківська система має свою сферу впливу на зовнішню та внутрішню політику держави. Банки різних рівнів проникають у всі сфери економіки та впливають на всі процеси у державі. Банківська система впливає на економіку всіх інтересів держави. Банківська система повинна ґрунтуватися на певних принципах. Серед них такі:

- суспільний нагляд і регулювання банківської діяльності, узгодження інтересів окремих банків для стабільної роботи;
- баланс між попитом і пропозицією на грошовому ринку.

Також на банківську систему впливають макроекономічні та політичні чинники. Виділяють такі:

- громадський та економічний порядок;
- призначення і соціальна спрямованість;
- нормативні акти;
- загальне уявлення про роль банків у житті;
- зрілість.

У світі використовуються декілька типів банківських систем:

- розподільча централізована;
- ринкова;
- система перехідного періоду [3].

Розглянемо більш детально кожен тип. Кожен суб'єкт різних форм власності може створити банк. Кожна система залежить від іншої системи та містить її ознаки. Банківська система ринкового типу характеризується відсутністю монополії держави на банки. Стадія перехідної економіки містить ознаки ринкової банківської системи. Ринкова система, що виникла з централізованої системи містить ринкову ідеологію. У складі банківської

системи потрібно враховувати особливості та умови ринку [4].

Банківська система об'єднує різні частини, що утворюють одне ціле. Тобто окремі частини пов'язані між собою і можуть замінити одна одну, що не призводить до глобальних змін.

Для того, щоб система правильно функціонувала, потрібна певна структура, що допоможе правильно працювати. Це:

- міжбанківські центри розрахунків;
- система міжбанківського зв'язку;
- центри технічного обслуговування банківських установ;
- навчальні центри для співробітників;
- фонди страхування вкладів;
- інші об'єднання, асоціації.

Банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг.

Національний банк України визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого.

Національний банк України здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій.

Національний банк України визначає системно важливі банки відповідно до таких критеріїв: розміру банку, ступеня фінансових взаємозв'язків, напрямів діяльності [2].

Функціонування банківської системи базується на основних принципах:

- дворівнева структура, яка поділяє функції між центральним банком та комерційними банками;

- отримання прибутку;
- здійснення центральним банком регулювання та нагляду за іншими;
- конкуренції;
- універсальності;
- сегментування;
- кількісна та якісна відповідність між ресурсами банку та можливостями;
- економічна самостійність.

Ефективне функціонування банківської системи забезпечує зростання конкурентоспроможності банківських послуг на державному та національному ринках [5, с. 156-190].

1.2 Стабільність та сталий розвиток банківської системи та їх визначення

Розвиток банківської системи України починається з незалежності. Саме тоді відбуваються зміни у всіх сферах держави. Упродовж всього часу незалежності система пройшла певні етапи: пожвавлення, розквіт, спад, стагнацію, кризу [6].

Вивчаючи зміни в системі, не існує єдиної думки про те, на якому етапі розвитку вона перебуває. Найбільш поширені такі етапи розвитку.

1 етап – формування незалежної банківської системи. Початок 1991 році, коли було ухвалено Закон України «Про банки і банківську діяльність» [2]. Відбувається реорганізація банків, зміни в державному капіталі, виникнення приватного банківського капіталу, залучення іноземного капіталу. Недовіра населення банківським установам, зміна валюти.

2 етап – становлення банківської системи (1992-1993роки). Утворюються банки «нової хвилі» серед яких «Аваль», «Інко», Відродження

та інші. Починає зростати тіньова економіка, залучення капіталу за кордону, відсутність захисту від кредиторів та гарантування вкладів фізичних осіб.

3 етап – банкрутство банків (1994 – вересень 1996року). У 1994році ліквідовано 11 банків, у 1995 – 20, у 1996 – 45 банків стали банкрутами, а 60 були приховані від банкрутства. З’являються іноземні банки та їх філії.

4 етап – стабілізація банківської сфери та поява національної гривні (вересень 1996-1997 роки). Було зафіксовано 227-229 банків. У 1997 році було 22 фінансові установи з іноземними коштами.

5 етап – зниження ділової активності установ. Період світової фінансової кризи (1998-1999роки). Спостерігається економічна стабільність і зростання економічного розвитку.

6 етап – розквіт банківської системи (2000-2004роки). Зростання фінансової стабільності, покращення активів, капіталізація банків, зменшилися ризики діяльності. Збільшення банків зі статутним капіталом 5млн.євро. Зростання іноземних інвестицій до 41%. У 2004 році гарний розвиток банківської системи, найприбутковіший. Зростання чистих активів на 34%, вкладів населення на 28,5%.

7 етап – накопичення ризиків (2005 - вересень 2008роки). Збільшення потужностей установ [7]. Відновлення фінансової сфери України після політичної кризи. Зростання ВВП до 86,8%. Зростання банків за участю іноземного капіталу. Ріст частки іноземних інвестицій до 35%. Зростання ресурсної бази дало змогу здійснювати кредитні операції. Ріст кредитних операцій, особливо у іноземній валюті. Також відбувалась тенденція зростання довгострокових кредитів на 85,7%. Все це призвело до загрози у банківській системі.

8 етап – глибока криза (вересень 2008 – січень 2011років). Криза послабила можливість системи у розширенні економіки. Найбільших збитків зазнала у 2009році - 38450грн. У 2010 році збільшується кількість коштів клієнтів та зменшується кошти банків. Збереження тенденції збільшення капіталу за допомогою коштів вітчизняних інвесторів дало змогу підвищити

ефективність використання ресурсів банків, зміцнення їх фінансового стану, приріст активів, розширення обсягів кредитування вітчизняної економіки у 2011 та 2012 роках.

9 етап – післякризове відновлення банківської системи (з січня 2011 року). Після поновлення депозитної бази 2010 року банківська система готувалась до динамічного розвитку. Жорстока політика НБУ та проблеми банків у Європі мали вплив на фінансування наших банків[8]. Це призвело до підвищення кредитних ставок. У 2011 році відновлюється кредитування реальної політики. 144 банки отримали прибутки. У 2012 році приплив коштів до банків, скорочення простроченої заборгованості, нарощування капіталу банківських установ [9]. На 01.01.2013 року було зареєстровано 2 державні банки – АТ «Ощадбанк» та АТ «Укресімбанк». Також використовувалась політика мінімізації та оптимізації витрат. Банківський сектор приносив прибутки. Але були також збиткові банки (19 банків) [7].

Дослідження розвитку банківської системи за період 2017-2022 років показує, що 2019-2022 роки були найскладнішими. Ускладнення починаються із загостренням політичної ситуації у 2014 році, що призвела до змін у внутрішній і зовнішній політиці. Відбуваються процеси девальвації, клієнти намагаються купувати валюту поки не знецінилась гривня, вилучають масово кошти з рахунків. Протягом 2014-2022р. банківський сектор має такі проблеми (рис. 1.2).

Станом на 01.01.2020 року кількість банків в Україні значно скорочується. У 2016 році було 117 банків, у 2020 році 75 банків, у 2021 році 67 банків, у 2022 63 банківські установи [8].

У сучасних умовах значно зменшилась кількість дійсних банків. Військові дії, що почалися рік назад мали негативний вплив на банківський сектор і в державі суттєво зменшилась кількість відділень банків та банкоматів за даними НБУ. За даними за 2022 рік, в Україні закрились приблизно 20% відділень, тобто кожне 5 відділення, зменшилась кількість співробітників, яким прийшлося виїхати в інші області або закордон, а також

перестали працювати приблизно 5000 банкоматів, які знаходяться або на окупованих територіях, або на територіях, де проводяться бойові дії [7].

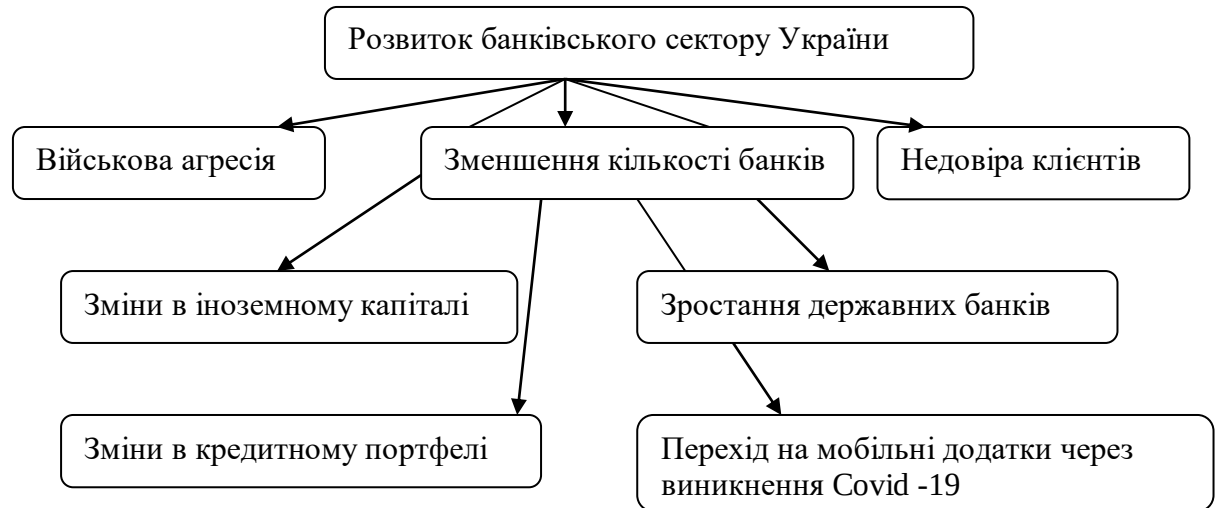

Рисунок 1.2 – Тенденції зміни розвитку банківського сектору України за 2014-2022роки

Це наводить на думку, що попит на банківські послуги став нижче, але це не так. Люди б користувалися і банкоматами, та ходили б у відділення, якщо б не певні обставини. Як ми розуміємо, що відділень стало менше у Донецькій, Харківській, Херсонській областях та Києві. Було відновлено роботу банківських установ на звільнених територіях та містах, де немає загрози життю співробітників.

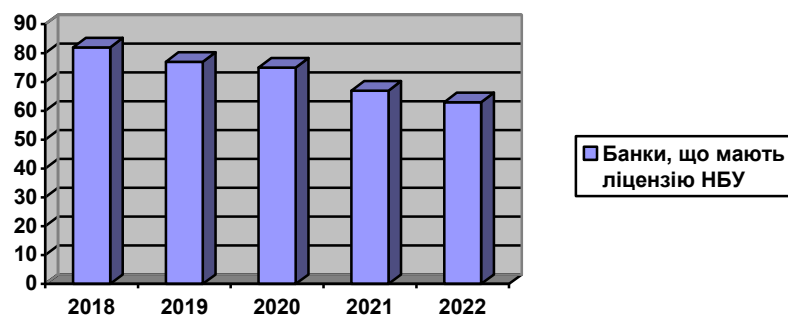

Рисунок 1.3 – Зміни кількості банківських установ 2018-2022роки

Джерело: сформовано на основі [7]

Тому що керівництво фінансових установ, перш за все піклується про безпеку співробітників та безпеку мешканців, які будуть користуватися послугами. Раніше банків було 67 (рис.1.3) [8].

У 2022 році 4 з них закрилися разом зі своїми відділеннями. У них було 301 відділення: Промінвестбанк (1 відділення), Мега банк (153), Сбербанк (85), Банк Січ (62). Найбільшу кількість відділень має Приватбанк – 1210. Але у зв'язку з військовими діями було прийнято скорочення відділень та співробітників (287 відділень). Він все одно знаходиться на 1 місці. На 1 січня 2023 року в Україні було 5336 діючих відділень банків [10].

Через війну було скорочено кількість платіжних терміналів на 16% з 33,6 тис. до 28,3 тисячі терміналів. Але спочатку карантин, а потім військові дії спричинили попит на сплату послуг через мобільні додатки та люди почали менше звертатися до фінансових установ, а краще розуміти світ інтернету. Для того, щоб більш наглядно було видно, де найбільша кількість фінансових устав побудуємо діаграму. Найбільша кількість банків у Києві – 864, Дніпропетровська – 519, Львівська – 409, найменше Чернівецька – 90, Донецька – 84, Луганська – 22 відділення [8].

Також відбулося скорочення кількості POS – терміналів за 2022 рік з 439 тисяч до 368 тисяч; це зумовлено тим, що змінилась кількість працюючих не тільки фінансових установ, але зменшилась кількість працюючих магазинів, інших установ, де використовувалися подібні пристрої.

Кількість активних платіжних карток не змінилася – 46,3 млн.

В сучасних умовах банківська система переживає не найкращі часи. Але керівництво банків намагається не залишати клієнтів, а навпаки намагається створити кращі умови у такі складні часи [7].

1.3 Системно важливі банки та їх вплив на стан банківської системи країни

Системно важливі банки – це банки, діяльність яких впливає на стабільність усієї банківської системи [11].

Щороку Національний банк визначає важливі банківські установи та пильно наглядає за ними. Увага необхідна для того щоб контролювати фінансову стабільність. Визначення банківських установ базується на рекомендаціях Європейського наглядового органу та врегульовано положенням про порядок системно важливих банків. Діючі структурні підрозділи банків представлено на рис. 1.4.

Важливість визначається у 2 етапи.

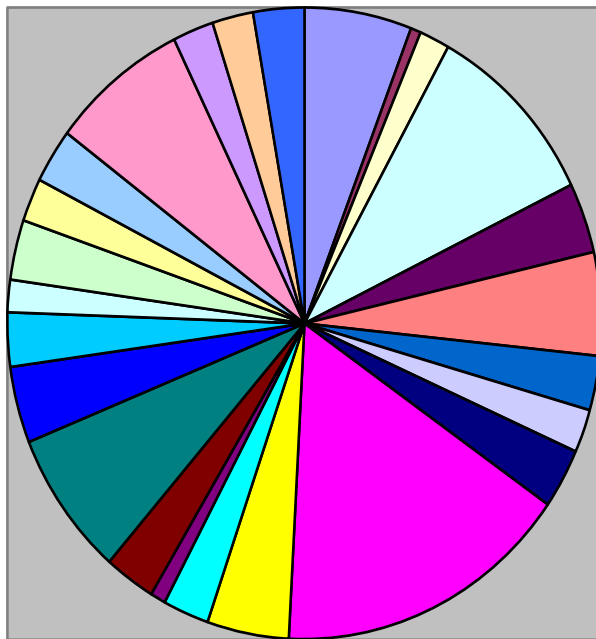

Рисунок 1.4 - Діючі структурні підрозділи банків на 01.01.2023

Джерело: сформовано на основі [7]

1 етап – знаходять показник важливості банку за 3 критеріями: розмір банку, ступінь фінансових взаємозв'язків та напрями діяльності (індикатор з

різною вагою визначається). Всі показники підсумовуються, потрібно набрати 275 б. Банки, що входять до цієї групи, мають однаковий показник.

2 етап – доповнюють банки у яких частка загальної суми гарантованих вкладів населення перевищує 1% [12].

Вимоги до банків починають діяти з 1 січня наступного року після набуття статусу та діє протягом 12 місяців після втрати статусу.

Згідно даних НБУ у березні 2022 року, 14 банківських установ було визнано системно важливими з них: АТ «А-БАНК», АТ «АЛЬФА-БАНК», АТ «ОТП БАНК», АТ «КРЕДОБАНК», АТ «Ощадбанк», Акціонерний банк «Південний», АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ», АТ «Райффайзен Банк», АТ «ТАСКОМБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Укрексімбанк», АТ «УКРСИББАНК», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»[7].

Буфер системної важливості побачимо у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Системна важливість банків

Банк	Буфер системної важливості, %
АТ «А-БАНК»	1
АТ «КРЕДОБАНК»	1
АТ «ОТП БАНК»	1
Акціонерний банк «Південний»	1
АТ «ПУМБ»	1
АТ «Райффайзен Банк»	1
АТ «ТАСКОМБАНК»	1
АТ «УКРСИББАНК»	1
АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	1
АТ «АЛЬФА-БАНК»	1,5
АТ «Ощадбанк»	1,5
АБ «УКРГАЗБАНК»	1,5
АТ «Укрексімбанк»	1,5
АТ «Приватбанк»	2

Джерело: сформовано на основі [7]

За даними попередніх років до системно важливих банків належать:

2019 рік – АТ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «АЛЬФА – БАНК», АТ «Укрсоцбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «ПУМБ», АТ «УКРСИББАНК», АТ «ТАСКОМБАНК», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК», АТ «КРЕДОБАНК», АТ «ОТП БАНК», Акціонерний банк «Південний»;

2020: АТ «А-Банк», АТ «Альфа-банк», АТ «ОТП БАНК», Ощадбанк, Акціонерний банк «Південний», АТ «Приватбанк», АТ «ПУМБ», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «ТАСКОМБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Укресімбанк», АТ «УКРСИББАНК», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК», АТ «КРЕДОБАНК»;

2021: АТ «А-БАНК», АТ «АЛЬФА-БАНК», АТ «ОТП БАНК», АТ «Ощадбанк», Акціонерний банк «Південний», АТ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «ТАСКОМБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Укресімбанк», АТ «УКРСИББАНК», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» [8].

Ця методика затверджена у грудні 2014року [14].

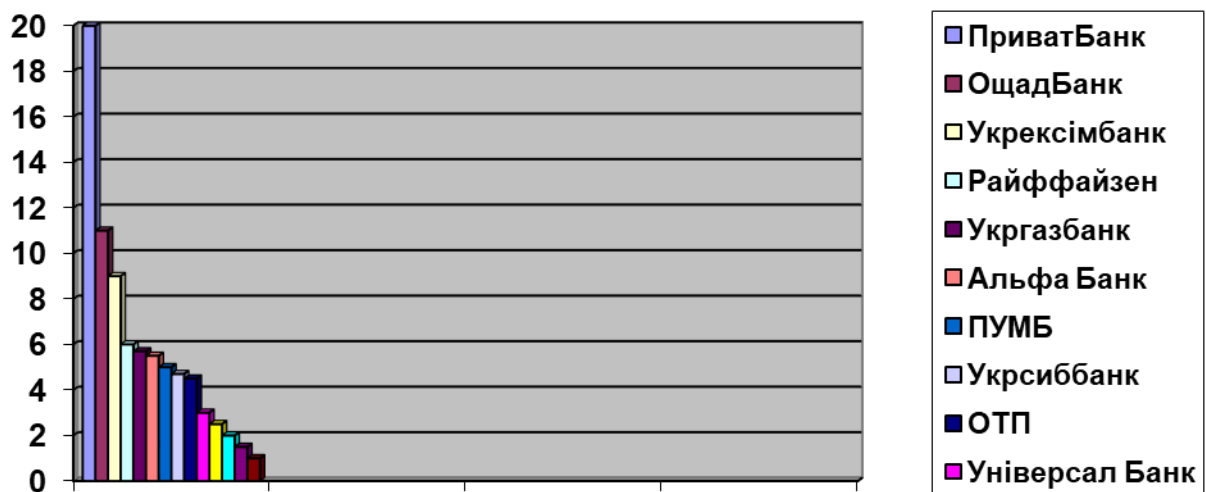

Рисунок 1.5 – Діаграма частки важливих банків на 01 січня 2022 року

Джерело: сформовано на основі [8]

Розглянемо частку чистих активів важливих банків за допомогою діаграми (рис. 1.5).

Як бачимо з діаграми, найбільшу частку чистих активів має Приватбанк, а найменшу А-Банк. Це свідчить про довіру клієнтів Приватбанку та його можливості.

Як бачимо з попередніх даних, системно важливі банки за останні роки не змінилися. Це свідчить про те, важливі банки пропонують великий асортимент продуктів, працюють в різних сегментах ринку, мають конкурентні переваги, кредитують в різноманітних галузях та різні сегменти ринку. Маючи кращу конкурентоспроможність, можуть у разі кризи не сильно постраждати [7].

Висновки до 1 розділу

Банківська система об'єднує різні частини, що утворюють одне ціле. Тобто окремі частини пов'язані між собою і можуть замінити одна одну, що не призводить до глобальних змін.

Ефективне функціонування банківської системи забезпечує зростання конкурентоспроможності банківських послуг на державному та національному ринках.

Розвиток банківської системи України починається з незалежності. Саме тоді відбуваються зміни у всіх сферах держави. Упродовж всього часу незалежності система пройшла певні етапи: пожвавлення, розквіт, спад, стагнацію, кризу.

Дослідження розвитку банківської системи у 2017-2022 роках показує, що 2019-2022 роки були найскладнішими. Ускладнення починаються із загостренням політичної ситуації у 2014 році, що призвела до змін у внутрішній і зовнішній політиці. Відбуваються процеси девальвації, клієнти

намагаються купувати валюту поки не знецінилась гривня, вилучають масово кошти з рахунків.

В сучасних умовах банківська система переживає не найкращі часи. Але керівництво банків намагається не залишати клієнтів, а навпаки намагається створити кращі умови у такі складні часи.

До системно важливих банків належать: АТ «А-БАНК», АТ «АЛЬФА-БАНК», АТ «ОТП БАНК», АТ «Ощадбанк», Акціонерний банк «Південний», АТ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «ТАСКОМБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Укрексімбанк», АТ «УКРСИББАНК», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»

Системно важливі банки за останні роки не змінилися. Це свідчить про те, що важливі банки пропонують великий асортимент продуктів, працюють в різних сегментах ринку, мають конкурентні переваги, кредитують в різноманітних галузях та різні сегменти ринку. Маючи кращу конкурентоспроможність, можуть у разі кризи не сильно постраждати.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ СТІЙКОСТІ

2.1 Основні проблеми і загрози щодо забезпечення стійкості та перешкоди ефективному розвитку банківської системи

Мета розвитку банківської системи це побудова стійкої, прозорої та конкурентоспроможної банківської системи, що сприятиме економічному зростанню країни, фінансовій безпеці, що дозволить їй змагатися з банківським сектором інших країн.

Фінансові системи потребують гнучкого реагування на зовнішні та внутрішні чинники. Для цього повинні бути чітко визначені напрямки розвитку банківської системи.

Найкраще для банківської сфери це оптимізація прибутковості і ліквідності через рентабельність коштів, що потрібно спрямувати на фінансування певного активу з метою дохідності та зменшення ризиків. Визначення портфеля активів, обов'язкових та страхових резервів [15].

На даний час в банківській сфері використовується стратегія виживання. Це все наслідки військового стану й пандемії. Дана ситуація не дає банкам виконувати свої функції, неможливість клієнтами повернути кредити та відсотки за ними.

Сьогодні в Україні є такі проблеми банківської системи:

1. Зменшення розміру банківської системи. На даний момент функціонують лише 63 банківські установи [8]. Капітал банківської системи незначний, у зв'язку з тим, що в ньому присутні безнадійні або сумнівні активи, на які нараховують необхідні резерви [16].

2. Він має значну кількість діючих банків та найвищі темпи зростання активів серед 12 найбільших банків країни. Згідно даних Міністерства фінансів України розглянемо більш детально (табл. 2.1). Детальна інформація

по активам банків (також державні банки). Резерви по операціям включають позабалансові рахунки. Також можемо розглянути активи комерційних банків більш детально за рік (табл. 2.2).

Таблиця 2.1 – Загальні активи комерційних банків за 2019-2023рр., млн. грн.

Звітна дата	Активи	Видані кредити	Кредити юридичним особам	Кредит фізичним особам	Резерви з банківських операцій
01.01.2019	1360764	1118618	919054	196634	555871
01.01.2020	1494460	1033539	822020	206761	492069
01.01.2021	1822814	963664	752503	199556	375459
01.01.2022	2053928	1065347	795513	242633	278774
01.01.2023	2353592	1036129	801327	209944	368091

Джерело: сформовано на основі [7]

Як ми бачимо з даних таблиці за час військової агресії банки продовжували надавати кредити як юридичним так і фізичним особам. Дана ситуація не сильно вплинула на видачу кредитних коштів, але є такі клієнти, які навпаки перестали виконувати свої зобов'язання перед банками. Тому зростає заборгованість у клієнтському портфелі банків, що суттєво впливає на активи установи [17, с.53-65].

3. Невелика конкуренція у банківській сфері. Найбільше конкуренція спостерігається між великими банками. Ринкова конкуренція підвищує ефективність банківської системи. Але система нашої країни є неконкурентоспроможною, відсутні зовнішні інвестиції.

4. Інвестиційна непривабливість. В країні могли б бути інвестори у банківському середовищі, але із-за теперішньої ситуації це великий ризик для інвестора. Це спричинює сповільнення сучасних технологій [18, с. 46-51].

5. Незначний вплив банківської системи на економічні процеси у державі.

Незважаючи на кредитування економіки, вона носить короткостроковий характер. Також недостатньо приваблива система. Високі відсоткові ставки відштовхують велику кількість клієнтів [16].

Таблиця 2.2 – Активи комерційних банків за 2022-2023 роки

Звітна дата	Активи, млн. грн.	Активи в іноземній валюті, млн. дол.	Видані кредити, млн. грн.	Кредити юридичним особам, млн. грн.	Кредити фізичним особам, млн. грн.	Резерви з активних банківських операцій, млн. грн.
01.01.2022	2053928	583717	1065347	795513	242633	278774
01.02.2022	2032019	609298	1092983	815043	250405	314752
01.03.2022	1993071	590575	1074062	791160	255579	271644
01.04.2022	1970145	554369	1070449	793002	250416	287121
01.05.2022	1998811	550187	1068305	794327	247010	297610
01.06.2022	1997646	244819	1077083	806058	244157	304111
01.07.2022	2042918	574955	1055583	793598	235659	316915
01.08.2022	2189707	713995	1120407	854456	237299	349312
01.09.2022	2157423	682823	1110346	84788	234182	364694
01.10.2022	2167555	695425	1094485	836452	230848	371921
01.11.2022	2227207	720491	1081057	827462	227142	378583
01.12.2022	2243915	718523	1075343	823514	225746	385942
01.01.2023	2353592	731394	1036129	801327	209944	368091
01.02.2023	2367835	769622	1028852	794181	210408	371653

Джерело: складено на основі [7]

6. Низька довіра населення. У зв'язку з військовою ситуацією клієнти навпаки намагаються забрати свої збереження. Існують різні види кредитів, але клієнти занепокоєні тим, що через їхнє нестабільне становище може не бути сенсу брати кредит. Також існує низька обізнаність клієнтів у продуктах банків.

Також до проблем відносять:

- відсутність ефективних механізмів управління ризиками;
- високий рівень банківських витрат;
- низький рівень банківського менеджменту та корпоративного управління;
- обмежений сектор кредитних послуг та інші [19, с. 67-75].

2.2 Дослідження діяльності українських системно важливих банків під час воєнного стану (на прикладі Ощадбанку)

Акціонерне товариство Державний Ощадний банк України – український державний, комерційний банк, 2 за розмірами активів та один з великих за кількістю відділень по Україні. Перший банк в Східній Європі, що відкрив інклюзивні відділення. Спроектовані з урахуванням осіб з інвалідністю та мало мобільних громадян. Знаходиться в державній власності. Зареєстроване за юридичною адресою м. Київ, Госпітальна 12-г, 01001. Код МФО 300465, ЄДРПО 00032129. Голова правління Наумов Сергій Володимирович з 3 листопада 2020 року. Ліцензія НБУ №148 від 05.10.2011 [20].

Початок своєї діяльності АТ «Ощадбанк» бере ще з 1991 року, коли було проголошено незалежність України. 31 грудня 1991 року зареєстровано, як самостійна банківська установа «Державний спеціалізований комерційний ощадний банк України». Від 21 травня 1999 року змінено назву на Державний ощадний банк України (ОАО «Ощадбанк»). У 2011 році здійснюються зміни в статуті ОАО «Ощадбанку», застосовуються і до найменування банку [10].

Засновником та власником банку є держава в особі Кабінету міністрів України. Кожен банк має голову правління та наглядову раду. Відбувається конкурс на якому вибирають голову правління банку. Він містить 3 етапи, що проводять представники міжнародної компанії по підборі персоналу. У Ощадбанку також змінювалися голови правління з 2004 до 2020 року. Розглянемо більш детально.

Грудень 2004 –травень 2005 – Пишний Андрій Григорович (в.о.)

2005 – березень 2007 – Морозов Олександр Валерійович.

Березень 2007 – квітень 2010 – Гулей Анатолій В'ячеславович.

Квітень 2010 – березень 2011 – Козак В'ячеслав Петрович.

Березень 2011 – березень 2014 – Подрезов Сергій Васильович.

Березень 2014 – листопад 2020 – Пишний Андрій Григорович,
представник наглядової ради – Войцехівська Світлана Михайлівна.

Листопад 2020 року – Сергій Володимирович Наумов.

На даний момент до управління банку входять 8 осіб. Серед них: Наумов Сергій Володимирович (голова правління), Євгеній Драчко-Єрмоленко (заступник голови правління, відповідальний за операційну діяльність), Антон Тютюн (заступник голови правління, відповідає за роздрібний бізнес), Олег Стринжа (заступник голови правління, відповідає за фінанси), Арсен Мілютін (заступник голови правління, відповідає за роботу з NPL), Юрій Каціон (заступник голови правління, відповідає за корпоративний бізнес), Дар'я Онищенко (член правління, відповідає за мік-

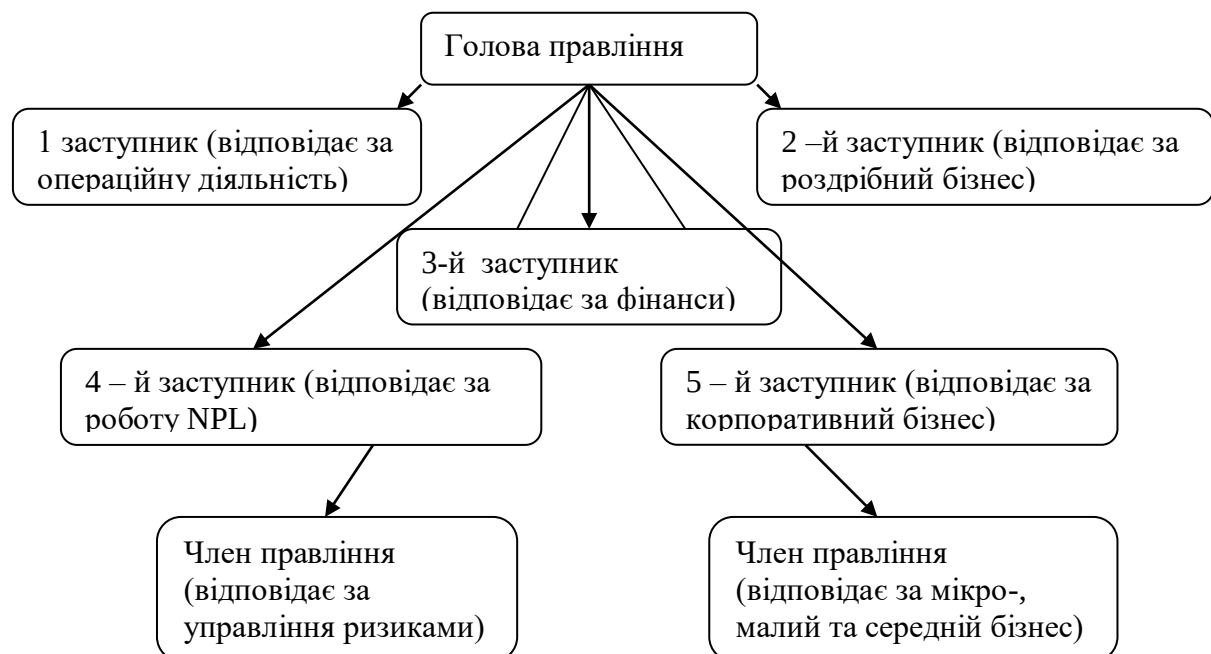

Рисунок 2.3 – Структура управління Ощадбанку

Джерело: сформовано на основі [9]

ро-, малий та середній управління ризиками – головний ризик-менеджер), Наталя Буткова-Вітвіцька бізнес) (рис. 2.3).

До наглядової ради банку належать 9 осіб. Серед них: Міхаель Вайнштейн (відповідає за корпоративне управління, інвестиційний банкінг, трансформація, комплаєнс та законодавство), Байба Апін (Голова Наглядової Ради, цифрові технології та ІТ трансформація, стратегія, управління проектами змін в банківському секторі, управління ризиками, комплаєнс), Пітер Бріггс (стратегія та управління змінами, непрацюючі кредити, реструктуризація, управління проектами трансформації банків, фінансовий менеджмент, управління ризиками та аудит), Хуан Енріке Перес Калот (стратегічний менеджмент та управління змінами, корпоративне управління, комплаєнс та управління ризиками, непрацюючі кредити, реструктуризація), Янне Харьюппаа (непрацюючі кредити, реструктуризація, трансформація та управління змінам, управління ризиками та аудит, юридична експертиза), Юлія Пашко (управління ризиками, стратегія та трансформація, реформування державних банків, міжнародні фінансові відносини), Роза Тапанова (непрацюючі кредити, реструктуризація, міжнародне право, корпоративне управління, взаємодія з державними органами), Олександр Роднянський (міжнародні фінансові відносини та інвестиції, стратегічний менеджмент, управління змінами), Антон Пятигін (стратегічний менеджмент, трансформація та управління змінами, цифрові технології) [9].

Як ми бачимо зі складу осіб, всі вони добре розбираються у різних сферах діяльності та мають добрі рекомендації в своїй сфері діяльності.

Діяльність банку характеризується такими видами послуг.

Для фізичних осіб:

- 1.Поточні рахунки;
- 2.Кредитні та дебетові картки;
- 3.Перекази та платежі;
- 4.Споживчі кредити;
- 5.Автокредити, кредити на вживане авто;

- 6.Іпотечне кредитування;
- 7.Кредитування енергоефективності;
- 8.Депозити;
- 9.Індивідуальні сейфи.
- 10.Валютно-обмінні операції;
- 11.Купівля та продаж банківських металів та монет;
12. Он-лайн банкінг.

Для бізнесу та корпоративних клієнтів:

- 1.Зарплатні проекти;
- 2.Розрахунково-касове обслуговування (РКО);
- 3.Лізинг;
4. Торгівельний еквайрінг;
5. Кредитування бізнесу;
6. Кредитування ОСББ;
7. Кредит під депозит;
8. Овердрафт;
9. Кредитування агробізнесу;
10. Депозит;
11. Інкасація та перевезення цінностей;
12. Валюто-обмінні операція та торгівля цінними паперами.

Діяльність з управління цінними паперами ліцензія АЕ №642066 від 19.06.2015 року. Брокерська діяльність ліцензія АЕ №642063 від 19.06.2015 року. Дилерська діяльність ліцензія АЕ №642064 від 19.06.2015 року. Андерайтинг ліцензія АЕ № 642065 від 19.06.2015 року [20].

За рейтингом Мінфіну Ощадний банк займає 7 місце [7]. Ренкінг НБУ 2 місце із 62 [8]. Налічує 1396 відділень [20].

Кредитні рейтинги дозволяють проводити ранжування емітентів цінних паперів та окремі облігаційні випуски по рівню кредитного ризику. Чим вище рейтинг емітента або випуску облігацій, тим нижча поява дефолту. У світі

існують такі міжнародні агенції, рейтинги яких мають вплив у інвесторів всього світу. Це Standart & Poor`s, Moody`s, Fitch Ratings [21, с.383-398].

За шкалою кредитних рейтингів Fitch Ratings банк займає такі позиції (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – кредитний рейтинг Ощадбанку за версією Fitch Ratings

Показник	Оцінка	Визначення оцінки
Довгостроковий рейтинг в національному масштабі	AA(ukr)	Дуже висока якість кредитного портфелю, найнижчий рівень кредитного ризику.
Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	B-	Високий кредитний ризик
Короткостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	B*	Високий кредитний ризик
Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в національній валюті	B-*	Високий кредитний ризик
Рейтинг стійкості	b-	Високий кредитний ризик
Рейтинг підтримки	5	Добрий

Джерело: сформовано на основі [7]

За шкалою кредитних рейтингів від Moody`s Investors Service Ощадний банк займає такі позиції (таблиця 2.4) [22, с.108-114].

Таблиця 2.4 – рейтинг Ощадбанку за версією Moody`s Investors Service

Показник	Оцінка	Визначення оцінки
Рейтинг базової оцінки кредитоспроможності	Csaa3	Суттєвий кредитний ризик з реальним виникненням дефолту
Рейтинг довгострокових депозитів в національній валюті	Caa2	
Рейтинг довгострокових депозитів в іноземній валюті	Caa3	
Рейтинг пріоритетних обов'язків в іноземній валюті	Caa2*	
Рейтинг пріоритетних обов'язків в національній валюті	Caa2	

Джерело: сформовано на основі [8]

Як показують дані, банк має не найкращу довгострокову депозитну та боргову позицію. Цю проблему повинно розглядати керівництво банку, щоб державний банк не втратив свої позиції, а навпаки зміцнив їх.

Ощадний банк України, як і інші банки має свій рейтинг серед клієнтів (таблиця 2.5), який будується на підставі відгуків клієнтів про якість обслуговування в банках. Рейтингом займається Міністерство Фінансів України [8].

Принцип розрахунку рейтингу: розрахунок середньої арифметичної всіх зарахованих голосів і оцінок відвідувачів за весь період, дата написання відгуку [23, с. 98-103].

Умова: участь беруть діючі банки, які працюють з фізичними особами та мають кількість голосів за весь період роботи не менше 100.

Розраховується за формулою:

$$R(\text{bank}) = (\text{avgAllVotes} * \text{avgAllRating}) + (\text{votes} * \text{avgRating}) / (\text{avgAllVotes} + \text{votes}), \quad (2.1),$$

де avgAllVotes – середнє арифметичне кількості голосів банків, де кількість голосів >0 ;

avgAllRating – середнє арифметичне оцінок банків (оцінка >0), коригована у часі,

votes – кількість голосів певного банку,

avgRating – середня оцінка певного банку з урахуванням часу.

Даний рейтинг будується кожного дня. Дані рейтингу внесемо до таблиці 2.5. Методом експертних оцінок встановлено, що інформація за 1 років стає застарілою на 45%, за 3 роки на 75%, за 5 років на 90%. Якщо брати 3 місяці, то ця інформація є актуальною.

За даним рейтингом банк також займає не найкращі позиції. Клієнт завжди прав, тому керівництву потрібно прислухатись до думки клієнтів та вирішити цю проблему [7; 8].

Таблиця 2.5 – Рейтинг банків за думкою клієнтів

Банк	Народний рейтинг, %	Позитивні відгуки, %	Негативні відгуки, %	Середня оцінка, %
А-Банк	23,4	58	42	3
Монобанк	22,5	55	45	2,85
Спортбанк	20,3	49	51	2,65
Укргазбанк	17,2	42	58	2,38
Прокредит Банк	17,1	68	32	3,49
Izibank	16,7	29	71	2,11
Глобус	16,5	46	54	2,76
Восток Банк	16,3	52	48	2,75
Кредобанк	16,1	39	61	2,29
Південний	15,8	41	59	2,52
Правекс Банк	15,6	30	70	2,1
Таскомбанк	15,6	42	58	2,39
Сенс Банк	15,6	43	57	2,42
Універсал Банк	15,5	44	56	2,53
ПУМБ	15,1	35	65	2,15
Укрексімбанк	14,8	33	67	2,19
Креді Агріколь Банк	14,8	22	78	1,77
Банк Кредит Дніпро	14,6	43	57	2,58
Ідея Банк	14,4	28	72	2,04
Райффайзен Банк	14,0	29	71	1,92
ПриватБанк	13,9	40	60	2,28
Ощадбанк	13,8	38	62	2,16
ОТП Банк	12,2	19	81	1,7
УкрСиббанк	12,1	16	84	1,64

Джерело: сформовано на основі [7]

Триває рік повномасштабної війни. Але економічне життя нашої країни не зупинилося, а банківська система працює стабільно та злагоджено. Один з банків, що сьогодні демонструє надійність вкладів, довіру клієнтів це Ощадбанк.

Головним під час війни для банку є забезпечення клієнтів необхідними послугами. Бар'єру між клієнтами та банком не повинно бути. В цей час працює приблизно 82% мережі Ощадбанку – це 1176 відділень – найбільше серед працюючих банків. Відновлюють роботу відділення на де окупованих територіях. До послуг клієнтів 2441 інформаційно-платіжний термінал та 2394 банкомати. Постійно поповнюються банкомати та здійснюється інкасація коштів, працюють термінали, мобільні додатки, оплата карткою як на території держави так і за її межами [10].

Пріоритет – допомога людям у складні часи. Для фізичних та юридичних осіб запроваджено кредитні канікули, продовжена дія карток, знижені тарифи. Відбувається кредитування підприємців. Банк кредитує аграріїв, бо з сільським господарством пов'язана продовольча безпека країни.

Ще одним з важливих напрямків діяльності є поповнення бюджету та допомога Збройним Силам України. Банк сплачує авансом дивіденди та податок на прибуток. На аукціонах придбано військові ОВДП на суму 10млрд грн. На допомогу ЗСУ перераховано 100млн.грн, передано 128 авто, бронежилети 567штук. У мобільному додатку створено сервіс для допомоги української армії [7].

Для дослідження діяльності важливих банків проводять оцінку якості активів, щоб з'ясувати коректність якості кредитного портфеля, формування резервів, реальний розмір регулятивного капіталу та обсяг необхідної до капіталізації. Проаналізуємо зміни на прикладі АТ Ощадбанк (таблиця 2. 6).

Кредитні втрати банку не менше 30% від кредитного портфеля. Потрібно розглянути їх вплив на капітал. За час військового стану обсяг коштів на рахунках вкладників виріс на 15,2млрд грн. Це свідчить про довіру до банку та віру в перемогу.

Таблиця 2.6 – Зміни активів Ощадного державного банку за 2019-2022 роки

Період	Показник, тис. грн.	Зміна, тис. грн
1квартал 2019	279640085	-11263934
2квартал 2019	288339944	+8699859
3квартал 2019	286090059	-2249885
4квартал 2019	314295589	28205530
1квартал 2020	313457973	-837616
2квартал 2020	275812938	-37645035
3квартал 2020	266290180	-9522758
4квартал 2020	268752654	+2462474
1квартал 2021	288524034	+19771380
2квартал 2021	276441937	-12082097
3квартал 2021	247440962	-29000975
4квартал 2021	249937975	+2497013
1квартал 2022	250224049	+286074
2квартал 2022	246263859	-3960190
3квартал 2022	268697567	+22433708
4квартал 2022	298195034	+29497467

Джерело: складено на основі [8]

На раніше окупованих територіях є пошкоджені відділення, збитки яких підраховуються та відділення відновлюються [24, с. 278-282].

Банк гарантує збереження та примноження заощаджень своїх клієнтів. Банк вступив до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. На час воєнного стану та ще 3 місяці після вклади громадян 100% гарантовані виплатою державою. Держава підтримує капітал та платоспроможність. Це передбачено статтями 35 та 58 Закону України «Про банки та банківську діяльність» [2].

Ощадбанк є первинним дилером на ринку державних цінних паперів України, має можливість придбати військові облігації на аукціонах Мінфіну.

В умовах воєнного стану купівля військових облігацій здійснюється за спрощеною процедурою. Також банк скасував більшість комісій за облігаціями на період воєнного стану [25].

Висновки до 2 розділу

Засновником та власником банку є держава в особі Кабінету міністрів України. Кожен банк має голову правління та наглядову раду. Відбувається конкурс на якому вибирають голову правління банку. Він містить 3 етапи, що проводять представники міжнародної компанії по підбору персоналу. У Ощадбанку також змінювалися голови правління з 2004 року до 2020 року.

Як показують дані шкали кредитних ризиків, банк має не найкращу довгострокову депозитну та боргову позицію. Цю проблему повинно розглядати керівництво банку, щоб державний банк не втратив свої позиції, а навпаки зміцнив їх.

У світі існують такі міжнародні агенції, рейтинги яких мають вплив у інвесторів всього світу. Це Standart & Poor`s, Moody`s, Fitch Ratings.

Найкраще для банківської сфери це оптимізація прибутковості і ліквідності через рентабельність коштів, що потрібно спрямувати на фінансування певного активу з метою дохідності та зменшення ризиків. Визначення портфеля активів, обов'язкових та страхових резервів.

Головним під час війни для банку є забезпечення клієнтів необхідними послугами. Бар'єру між клієнтами та банком не повинно бути. В цей час працює приблизно 82% мережі Ощадбанку – це 1176 відділень – найбільше серед працюючих банків. Відновлюють роботу відділення на де окупованих територіях. До послуг клієнтів 2441 інформаційно-платіжний термінал та 2394 банкомати. Постійно поповнюються банкомати та здійснюється інкасація коштів, працюють термінали, мобільні додатки, оплата карткою як на території держави так і за її межами.

Для дослідження діяльності важливих банків проводять оцінку якості активів, щоб з'ясувати коректність якості кредитного портфеля, формування резервів, реальний розмір регулятивного капіталу та обсяг необхідної до капіталізації.

РОЗДІЛ 3

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПРОГНОЗ ЩОДО ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

3.1 Банківська безпека як головний чинник стабільності банківської системи та шляхи її забезпечення

В сучасному світі банківська безпека відіграє досить важливу роль як для банківських установ так і для клієнтів. Сучасні інноваційні технології можуть як захистити банківські установи, так і нашкодити їм.

Економічну природу безпеки та її порушення розглядали багато вчених. Серед них такі: Н.В. Зачосова, О.І. Барановський [9], І.О. Бланк та інші. На застосування своїх поглядів у банківській безпеці мали вплив такі вчені: О.І. Барановський[9], В.В. Коваленко[18], Ю.В. Ніколаєнко, С.М. Побережний, П.А. Герасимов та інші. Незважаючи на досягнення вчених у цій сфері банківська безпека потребує подальшого вивчення.

Фінансова безпека банку залежить від всієї системи. Не існує проблеми, яка нашкодить одній установі, а іншій ні. В залежності від фінансової безпеки установи та довіри клієнтів до нього буде залежати економічний розвиток банку та країни. Вплив на безпеку держави здійснюють фінансові інститути, які поділяються на такі групи: інститути-регулятори, посередники, міжнародні інститути [24, с.278-282].

Банки – це посередники, що працюють за рахунок запозичених коштів або коштів, що вносять клієнти. Якщо відбудеться хакерська атака на банківську систему, то від цього можуть постраждати й інші суб'єкти економіки.

Фінансова безпека містить в собі такі поняття як «національна безпека», «безпека», «інформаційна безпека», «небезпека». Розглянемо більш детально кожне поняття.

«Національна безпека» – це захист важливих інтересів людини, суспільства та держави, що забезпечує розвиток суспільства, своєчасне реагування на потенційні та реальні загрози національних інтересів [25].

«Безпека» – умови, в яких перебуває система, де зовнішні та внутрішні чинники не призводять до процесів, що вважаються негативними по відношенню до всієї системи.

«Інформаційна безпека» – це стан захищеності системи обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, використання й розвиток в інтересах громадян або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації особи, суспільства і держави від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки запису чи знищення.

«Небезпека» - можливість виникнення обставин, за яких інформація може вплинути на систему, що призведе до погіршення або неможливості функціонування і розвитку [26, с. 340-344].

Поняття фінансової безпеки широке та містить в собі багаторівневу систему та підсистеми. Фінансова безпека включає захищеність від загроз та відсутність небезпеки. Якщо одна з ланок системи перестане функціонувати то це загрожує порушенням усієї системи. Сучасні підходи до визначення поняття «фінансова безпека» у різних авторів (табл. 3.1).

Проаналізувавши терміни, можна зробити такі висновки:
фінансова безпека – це:

- захист інтересів акціонерів;
- достатність капіталу;
- постійність грошового стану банку;
- достатня грошова діяльність фінансової установи;
- різна платоспроможність та ліквідність фінансової установи.

Таблиця 3.1 – Підходи до визначення поняття «Фінансова безпека»

Автор	Сутність поняття	Основне в понятті
Т. Кузенко, О. Арєф'єва [23]	Стан ефективного використання корпоративних ресурсів, що виражено у значеннях показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних засобів, капіталу, виплати за цінними паперами, перспектив і фінансового розвитку	Вигідне використання корпоративних ресурсів підприємства
К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко [24]	Стан, що має збалансованість фінансових інструментів, стійкість до різних загроз, реалізація власних інтересів, місій та завдань достатньою кількістю фінансових ресурсів, розвиток всієї системи.	Фінансовий стан організації, здатність системи реалізувати власні фінансові інтереси, місії і завдання з великими обсягами фінансових ресурсів; ефективний розвиток всієї системи
О.І. Барановський [6]	Фінансова безпека комерційного банку – сукупність умов, за яких небезпечні дії зведені до такого рівня, що не шкодять банку, збереження та відтворення його майна та інфраструктури і перешкодити досягнення банком статутних цілей; захист фінансових інтересів комерційного банку, стійкість.	Умови за яких небезпечні дії чи обставини не зможуть завдати шкоди банку.

Джерело: сформовано автором [6; 23; 24]

Грошова безпека банку має певну стратегію діяльності фінансової установи на ринку, що має захист від фінансових загроз та мінімум ризиків.

Рішення керівників впливає на фінансовий стан установи, на можливість виконувати свої зобов'язання за рахунок коштів установи. Достатній рівень власного капіталу дозволяє протистояти фінансовій небезпеці, що може виникнути [27, с. 118-124].

Серед особливостей грошової безпеки банківської сфери виділяють такі умови:

1. Безперервне управління системою.
2. Протидія загрозам з зовнішнього та внутрішнього впливу згідно Закону України «Про Національну безпеку України» [2].
3. Вплив Закону України «Про Національну безпеку України» на суб'єкти, що здійснюють свої відносини між собою [2].

Для уникнення небезпеки у грошовій сфері можна проводити різноманітні заходи. Серед них такі:

- державна політика, що сприяє розвитку певного сектору економіки за певними напрямками, удосконалення нагляду за банківським сектором;
- заходи, що слугують формуванню певної бази та переорієнтація системи на внутрішні ринки;
- рівень фінансової грамотності населення, обізнаність, що призводить до більшої довіри населення до банків;
- оцінка кредитної довіри, платоспроможність банківських установ та кредиторів.

Державно-правове забезпечення безпеки банків повинно вдосконалюватися. Погано розвинене законодавство. Негативні політичні умови разом з фінансовою нестабільністю мають вплив на банківський сектор ще з 2014 року. Щоб пережити такі кризи, Національний банк України застосовує програму капіталізації банків та їх реструктуризацію [28, с. 100-106].

Фінансовими ризиками займаються інші міжнародні організації. Національний банк повинен брати до уваги перші нормативні акти з доповненнями та змінами та закони, що зможуть краще контролювати банківський сектор. Та зможуть допомогти у кризовій ситуації.

В умовах світової фінансової кризи та ризиків неплатоспроможності банківських установ використовується антикризовий менеджмент у банках

України. Для цього потрібно не тільки теоретичні розробки, але й практичні аспекти досвіду зарубіжних країн [29].

Антикризове управління включає такі аспекти як мінімізація кризи банківських установ, що відповідають за свою безпеку та стабільність.

У США, країнах Європи, Японії та Індії застосовують принцип управління безперервністю бізнесу (Business Continuity Management або BCM). BCM – це цілісний управлінський процес, що дозволяє ідентифікувати потенційні загрози та створити основу для забезпечення стійкості та можливості ефективно реагувати на проблеми, що несуть загрозу інтересам головних акціонерів, репутації банку, бренду та вартості основних активів [30].

Даний принцип можна зобразити за допомогою рисунку 3.1.

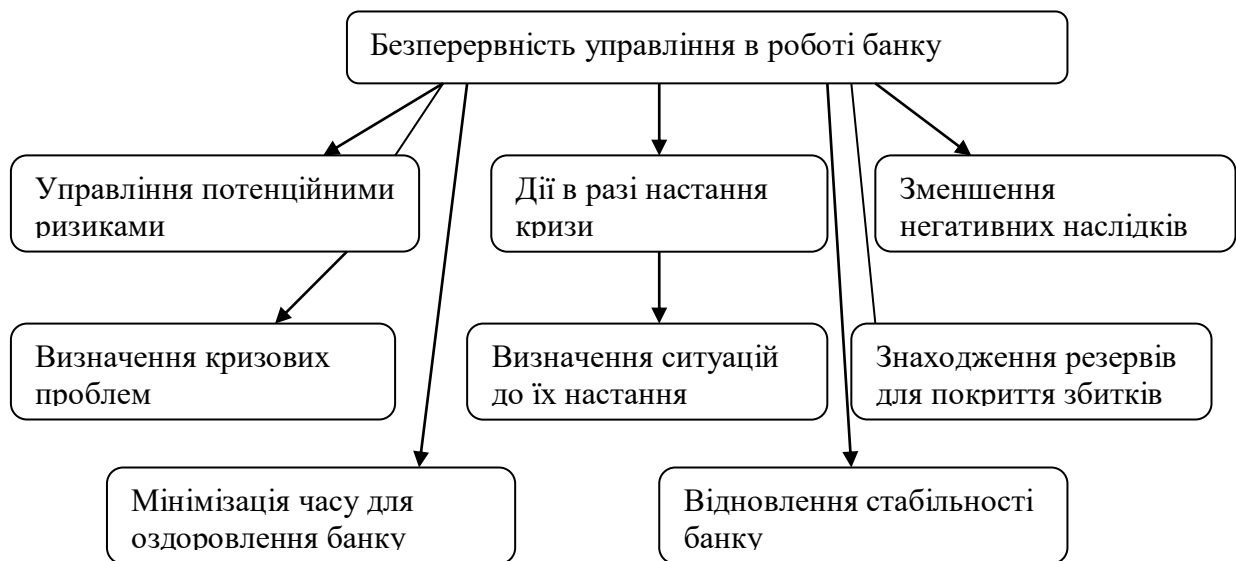

Рисунок. 3.1 – Безперервність управління в роботі банку

Джерело: сформовано на основі [31]

У деяких країнах для використання даного методу розроблені спеціальні заходи для різної діяльності банку. У США сформовано конкретну систему управління в умовах даної країни, що містить плани, методи та сутність кризових ситуацій [31].

3.2 Основні підходи до визначення рівня фінансової безпеки банку

Особливості діяльності суб'єктів банківської сфери в несприятливих умовах (політичні явища, військові дії) набувають великого попиту для вивчення даного питання. Робота банківських установ в таких умовах залишається недостатньо дослідженою.

Для оцінювання безпеки банківської системи України можна використовувати індикаторний та нормативний метод. Розглянемо більш детально кожний з цих методів.

Для використання індикаторного методу розроблено Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [32].

Згідно цього методу, інтегральний індекс визначається ієрархічно, тобто на нижньому рівні – індекс фінансової безпеки та індекси за окремими сферами економіки; на верхньому – узагальнений індекс. Індекс фінансової безпеки містить лінійні індекси за кожною складовою (банківська безпека, боргова, бюджетна, валютна, грошово-кредитна безпека, безпека небанківського фінансового ринку) з урахуванням частки кожного індексу. Шляхом лінійної згортки вимірюється банківська безпека. Розглянемо детальніше у таблиці 3.2.

Переваги даного методу:

1. Базується за даними НБУ.
2. Використовуються експертні оцінки.

Недоліки:

1. Не відображає динаміку приросту.
2. Порогові значення не відповідають нашій економіці [33].

Нормативний метод використовують для нагляду, впорядкування і регулювання діяльності банківських установ.

До системи фінансової безпеки банків належать такі підсистеми:

1. Контроль і аналіз результатів;
2. Фінансові важелі і методи забезпечення грошової безпеки.

Таблиця – 3.2 Характеристика індикаторів фінансової безпеки

Показник	Характеристика
Економічний зміст типу індикаторів	Стимулятори, де стимулятори, змішаний тип
Величина індикатора	Аналоговий метод, законодавчо-нормативний критерій, експертна оцінка; інтервали – 6 (оптимальний, задовільний, незадовільний, небезпечний, критичний, абсолютно небезпечний рівні), діапазон 0,0 та 1,0
Нормування індикаторів	Для кожного типу окремий
Важливі коефіцієнти	Прострочена заборгованість за кредитами в загальному обсязі (0,151) Співвідношення кредитів та депозитів в іноземній валюті (0,1425) Частка іноземного капіталу у статуті банку (0,1371) Співвідношення довгострокових кредитів та депозитів (0,1487) Рентабельність активів (0,1496) Співвідношення ліквідних активів та короткострокових зобов'язань (0,1359) Частка активів найбільших банківських установ в системі (0,1351)

Джерело: складено на основі [34]

Розглянемо нормативи більш детально табл. 3.3.

3. Грошова діагностика. Для кількісних методів характерна комплексна методика оцінки фінансової безпеки [34, с. 20-25].

Кожний показник дозволяє визначити абсолютну і відносну величину об'єкта оцінювання, побачити динаміку зміни показників та призвести до подальшого прогнозування. У табл. 3.4 наведено значення коефіцієнтів, які повинні бути в наявності.

Найбільше інтегральне значення 130 балів (10 балів для кожного показника). Якісні методи використовують анкетування. Особливість методів найкраща оцінка показників. Для цього методу застосовують «сіру зону», де показники коливаються від допустимого значення $\pm 10\%$. Розглянемо більш детально (табл. 3.5).

Таблиця 3.3 – Індикатори оцінки фінансової безпеки

Група	Норматив
1. Індикатори достатності капіталу банку	
1.1. Нормативи НБУ	- мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1); - достатність (адекватність) регулятивного капіталу (Н2); - достатність основного капіталу (Н3);
1.2 Фінансові показники	- коефіцієнт концентрації власного капіталу; - надійність; - фінансовий важіль (леверидж); - співвідношення власного капіталу та зобов'язань; - співвідношення власного капіталу та залучених коштів; - концентрація статутного капіталу у власному капіталі.
2. Індикатори ліквідності банку	
2.1. Нормативи НБУ	- миттєва ліквідність (Н4); - поточна ліквідність (Н5); - короткострокова ліквідність (Н6);
2.2. Фінансові показники	- питома вага високоліквідних коштів у обсязі чистих активів банку; - співвідношення високоліквідних коштів і зобов'язань банку; - співвідношення високоліквідних коштів і процентних зобов'язань; - співвідношення виданих кредитів та залучених депозитів;
3. Індикатори рентабельності	
- статутного капіталу; - чистих активів; - капіталу; - активів; - чиста % маржа; - доходів.	
4. Індикатори якості активів	
4.1 Нормативи НБУ	- максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7); - великі кредитні ризики (Н8); - максимальний розмір кредитного ризику за операціями пов'язаними з банківськими особами (Н9);
4.2. Фінансові показники	- загальна кредитна активність; - рівень активів з підвищеним ризиком; - концентрація проблемних кредитів в чистих активах; - проблемні прострочені кредити; - покриття кредитів власним капіталом.

Джерело: складено на основі [30; 31]

Таблиця 3.4 – Значення коефіцієнтів

Коефіцієнт	Значення, %
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	Не менше 20
Норматив поточної ліквідності (Н5)	Не менше 40
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	Не менше 20
Коефіцієнт високоліквідних активів	Не менше 20
Коефіцієнт загальної ліквідності	Не менше 100
Коефіцієнт співвідношення позик і депозитів	70-80

Джерело: складено на основі [31]

Таблиця 3.5 – «Сірі зони» показників

Показник	Нормативне значення	Зміна («сіра зона»)
Рентабельність активів	1,5%	1,35-1,65%
Відсоткова маржа (кредити-депозити)	$\geq 5\%$	4,5 - 5,5%
Робота банківської установи	> 1	0,9 – 1,1
Операції із відсотковими засобами	> 1	0,9 – 1,1
Комісійна діяльність	> 1	0,9 – 1,1
Прибуток 1 працівника	11тис	10тис. – 12тис.
Ліквідність (миттєва)	$\geq 20\%$	18 - 22 %
Проблемні кредити	$\leq 5\%$	4,5 – 5,5 %
Кредитний ризик	≤ 1	0,9 – 1,1
Співвідношення кредитів і зобов'язань	$> 0,9$ – низька кредитна стійкість; $> 0,53$ – збитковість	0,5 – 0,9
Достатність капіталу	$\geq 10\%$	9-11%
Співвідношення отриманих і виданих міжбанківських кредитів	$\geq 1,4$ – загроза кредитної і фінансової стійкості банківських установ	1,25 – 1,55
Загальна валютна позиція	$\leq 30\%$	27 – 33 %

Джерело: складено на основі [34]

Важливою складовою даного методу є використання грошових важелів і методів здійснення фінансової безпеки. Застосовують для відсутності криз процесів, причин через які вони виникають. При застосуванні даної методики вибирають оптимальну діяльність та інструменти для її реалізації, причини кризи, можливі наслідки кризи, ефективність роботи банківської установи.

Підсистема, що відповідає за контроль об'єднує інші підсистеми.

Підсумком застосування даної системи буде покращення якісних і кількісних показників [35, с. 118-124].

Застосування даної системи повинно покращити роботу банківських установ та запобігти настанню криз.

Також для оцінки банківської безпеки використовуються такі принципи:

- 1) Принцип важливості: важливість певного показника для банківської сфери та вплив на діяльність установи.
- 2) Принцип вимірності: абсолютне або відносне значення певного показника, використовується фінансова звітність банків.
- 3) Принцип прогнозованості: можливість спрогнозувати певний показник.

Фінансова безпека – це звичайний процес, що може змінюватися, вдосконалюватися, та змінювати ефективність банківської діяльності [36].

Знайдемо показники фінансової стійкості банків України за 2018-2022 роки, що відображають поточний стан достатності капіталу, прибутку банку, якості активів, рентабельності, ліквідності (табл. 3.6).

Аналіз показників дозволяє сформулювати висновки стану банківської системи, побачити ризики, зробити пропозиції щодо антикризових методів.

3.3 Оцінювання фінансової безпеки Ощадного банку та забезпечення його стійкості

3.3.1 Розрахунки та попереднє оцінювання нормативних індикаторів фінансового стану Ощадбанку

Застосування різних показників, що відповідають за фінансову безпеку банку дає можливість краще ознайомитися з кожним індикатором.

Щоб детальніше розібратися з показниками застосуємо їх групування за негативними і позитивними сторонами.

Таблиця 3.6 – Індикатори фінансової стійкості банківських установ України
на 31.12.2018-2022роки

Показник	2018	2019	2020	2021	.2022
1. Індикатори достатності капіталу банку					
Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів	22,32	10,89	15,1	18,19	17,97
Співвідношення регулятивного капіталу 1 рівня до зважених за ризиком активів	10,3	10,96	14,12	12,52	12,91
Співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу	125,02	69,37	72,18	70,2	54,09
2.Індикатори якості активів					
Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів	38,0	50,47	34,54	62,86	51,70
Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів	98,55	96,82	94,93	95,85	95,53
4. Індикатори доходів та рентабельності					
Норма прибутку на активи	-6,85	-12,58	-1,89	1,9	4,32
Норма прибутку на капітал	-63,69	-123,28	-13,47	14,69	39,89
Співвідношення процентної маржі до валового доходу	41,0	43,96	52,36	53,03	49,48
Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу	55,46	62,93	73,25	63,96	53,89
5. Ліквідність					
Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів	35,0	49,54	59,46	52,36	53,71
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	93,89	92,19	98,57	94,56	92,68
5. Чутливість до ринкового ризику					
Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу	137,05	118,98	90,67	135,78	49,5
6. Рекомендовані індикатори фінансової стійкості					
Співвідношення капіталу до активів	8,05	9,88	11,8	10,76	12,15
Співвідношення великих відкритих позицій до капіталу	365,15	309,28	209,31	176,25	175,70
Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів в активах до капіталу	12,65	36,86	36,26	0,23	0,28

Джерело: складено на основі [7; 9]

Виокремлюють показники-стимулятори та дестимулятори. Зростання показників показує позитивну динаміку, і навпаки, зростання дестимуляторів вказує на негативну динаміку. Також впливають допустимі значення певних показників. Збільшення показників – позитивна динаміка, зменшення негативна динаміка. Кількісні показники допомагають побачити небезпеку та вчасно застосувати заходи, щодо її попередження [37, с. 354-357].

Найкраща безпека ще позитивне значення всіх показників в межах допустимих значень. Коли показники менше потрібних значень це свідчить про загрозу для фінансової установи, втрата конкурентоспроможності [38, с. 333-346].

1.Визначимо норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1) для кожного року:

$PK (H1)01.01.2018\text{рік} = 9402133,3 + 3656140,3 - 57220,0 = 13001053,6$ тис. грн.,

$PK (H1)01.01.2019\text{рік} = 9249209,1 + 4008558,9 - 57220,0 = 13200548,0$ тис. грн.,

$PK (H1)01.01.2020\text{рік} = 9084195,3 + 3328536,7 - 57220,0 = 12355512,0$ тис. грн.,

$PK (H1)01.01.2021\text{рік} = 12541509,7 + 5642712,6 - 51858,4 = 18132364,0$ тис. грн.,

$PK (H1)01.01.2022\text{рік} = 13762610,6 + 4306780,2 - 51987,5 = 18017403,30$ тис. грн.

Вимоги до регулятивного капіталу зростають з кожним роком. Це показує зміну основного та додаткового капіталу. У 2020 році відбувається зменшення капіталу, що свідчить про виникнення непередбачуваних збитків. Висновок: у період 2018 – 2022 роки банк знаходиться в межах високого рівня фінансової безпеки банку.

2.Обчислимо норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) для кожного року:

$$\text{Н2 01.01.2018 рік} = 13001053,6 / (84917260,40 + 3315322,9 + 0 - 1403030,0) * 100 \% = 15,0\%,$$

$$\text{Н2 01.01.2019 рік} = 13200548,0 / (82112317,1 + 16268754,4 + 0 - 1039229,3) * 100\% = 13,56\%,$$

$$\text{Н2 01.01.2020 рік} = 12355512,0 / (78773324,6 + 22003083,8 + 0 - 6712947,8) * 100\% = 13,13\%,$$

$$\text{Н2 01.01.2021 рік} = 18132364,0 / (77126829,0 + 21745810,8 + 39386662,3 - 3462590,60) * 100\% = 13,45\%,$$

$$\text{Н2 01.01.2022 рік} = 18017403,30 / (81193163,2 + 24180627,6 + 78773324,6 - 887373,0) * 100\% = 9,83\%.$$

З аналізу нормативу адекватності регулятивного капіталу (Н2) випливає, що цей показник має становити $\text{Н2} \geq 20\%$. В період 2018 – 2021 роки фінансова безпека банку перебуває в межах середнього рівня. У 2022 році фінансова безпека банку перебуває в межах низького рівня.

3.Знаходимо норматив достатності основного капіталу (Н3) у період 2018 – 2022 роки:

$$\text{Н3 01.01.2018 рік} = 9402133,3 / (84917260,40 + 3315322,9 + 0 - 1403030,0) * 100\% = 10,83\%,$$

$$\text{Н3 01.01.2019 рік} = 9249209,1 / (82112317,1 + 16268754,4 + 0 - 1039229,3) * 100\% = 9,50\%,$$

$$\text{Н3 01.01.2020 рік} = 9084195,3 / (78773324,6 + 22003083,8 + 0 - 6712947,8) * 100\% = 9,66\%,$$

$$\text{Н3 01.01.2021 рік} = 12541509,7 / (77126829,0 + 21745810,8 + 39386662,3 - 3462590,60) * 100\% = 9,30\%,$$

НЗ 01.01.2022 рік = $13762610,6 / (81193163,2 + 24180627,6 + 78773324,6 - 887373,0) * 100 \% = 7,51\%$.

Проаналізувавши показник для певного періоду можемо зробити такі висновки: норматив достатності основного капіталу повинен бути $\geq 4\%$. В період 2018 – 2022 роки норматив знаходиться в допустимих межах. Зона високої рівня фінансової безпеки.

4. Розрахуємо норматив поточної ліквідності (Н5) за певний період:

Н5 01.02.2018 рік = $(31828763,0 / 168042602,0) * 100\% = 108,94\%$,

Н5 01.02.2019 рік = $(207595573,0 / 188936207,0) * 100\% = 109,9\%$,

Н5 01.02.2020 рік = $(224660648,0 / 201534575,0) * 100\% = 111,47\%$,

Н5 01.02.2021 рік = $(254702593,0 / 232658942,0) * 100\% = 109,47\%$,

Н5 01.02.2022 рік = $(234924030,0 / 213161834,0) * 100\% = 110,21\%$,

Норматив поточної ліквідності встановлюється для визначення збалансованості між строками погашення та сумою ліквідних активів і зобов'язань банку. Має бути в межах $Н5 \geq 40\%$. Цей показник в період 2018 – 2022 роки знаходиться в межах високого рівня фінансової безпеки.

5. Обчислимо норматив короткострокової ліквідності (Н6) для кожного періоду:

Н6 01.01.2018 рік = $(217751969,0 / 199209255,0) * 100\% = 109,31\%$,

Н6 01.01.2019 рік = $(249101121,0 / 229549213,0) * 100\% = 108,52\%$,

Н6 01.01.2020 рік = $(233538884,0 / 211603685,0) * 100\% = 110,37\%$,

Н6 01.01.2021 рік = $(234907312,0 / 213037422,0) * 100\% = 110,26\%$,

Н6 01.01.2022 рік = $(242998105,0 / 219330001,0) * 100\% = 110,79\%$.

Норматив короткострокової ліквідності встановлюється для управління здатністю банків виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Норматив знаходиться в межах $H6 \geq 20\%$. За період 2018 – 2022 роки банк знаходиться в межах зони високого рівня фінансової безпеки.

6. Визначимо норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (H7) для кожного періоду:

$$H7 \text{ 01.01.2018 рік} = (3966929,0/13001053,6) * 100 \% = 30,51\%,$$

$$H7 \text{ 01.01.2019 рік} = (4495295,0/13200548,0) * 100 \% = 34,05\%,$$

$$H7 \text{ 01.01.2020 рік} = (1934939,0/12355512,0) * 100 \% = 15,66\%,$$

$$H7 \text{ 01.01.2021 рік} = (1963116,0/18132364,0) * 100 \% = 10,83\%,$$

$$H7 \text{ 01.01.2022 рік} = (2716173,0/18017403,0) * 100 \% = 15,07\%.$$

Виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Даний показник повинен бути в межах $H7 \geq 25\%$. У 2018 та 2019 роках банк знаходиться в межах зони високого рівня фінансової безпеки. 2020, 2022 роки банк знаходиться в межах зони середнього рівня фінансової безпеки. 2021 рік банк знаходиться у межах зони низького рівня фінансової безпеки.

7. Обчислимо норматив великих кредитних ризиків (H8) для кожного періоду:

$$H8 \text{ 01.01.2018 рік} = (715110,0/1300105,6) * 100 \% = 55,0 \%,$$

$$H8 \text{ 01.01.2019 рік} = (6966363,0/13200548,0) * 100 \% = 52,78\%,$$

$$H8 \text{ 01.01.2020 рік} = (6516101,0/12355512,0) * 100 \% = 52,74\%,$$

$$H8 \text{ 01.01.2021 рік} = (7671720,0/18132364,0) * 100 \% = 42,31\%,$$

$$H8 \text{ 01.01.2022 рік} = (8603385,0/18017403,3) * 100 \% = 47,75\%.$$

Норматив кредитного ризику, що є елементом економічних нормативів банку, спрямований на запобігання надмірній концентрації кредитного ризику в банках. Неплатоспроможність одного або декількох контрагентів може призвести до нестабільності і банкрутства. Норматив повинен бути $H8 \leq 800\%$. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться у зоні високого рівня фінансової безпеки, тобто розмір великих кредитних ризиків незначний.

8. Визначимо коефіцієнт концентрації власного капіталу ($K_{\text{конц.ВК}}$) для певного періоду:

$K_{\text{конц. ВК}} 01.01.2018 \text{ рік} = 18542714,0 / 217751969,0 * 100\% = 8,0\%$,

$K_{\text{конц. ВК}} 01.01.2019 \text{ рік} = 19551908,0 / 249101121,0 * 100\% = 8,0\%$,

$K_{\text{конц. ВК}} 01.01.2020 \text{ рік} = 21935199,0 / 233538884,0 * 100\% = 9,0\%$,

$K_{\text{конц. ВК}} 01.01.2021 \text{ рік} = 21869890,0 / 234907120,0 * 100\% = 9,0\%$,

$K_{\text{конц. ВК}} 01.01.2022 \text{ рік} = 23668104,0 / 242998105,0 * 100\% = 10,0\%$.

Обмеження коефіцієнта концентрації власного капіталу в тому, що чим вище показник, тим більша концентрація власного капіталу. За період 2018 – 2022 роки банк знаходиться у зоні критичного рівня фінансової безпеки. Це свідчить про те, що власний капітал банку займає невелику частку у балансі банку.

9. Обчислимо коефіцієнт надійності для кожного року:

$K_{\text{над}} 01.01.2018 \text{ рік} = 18542714,0 / 199209255,0 * 100\% = 9,0\%$,

$K_{\text{над}} 01.01.2019 \text{ рік} = 19551908,0 / 229549213,0 * 100\% = 9,0\%$,

$K_{\text{над}} 01.01.2020 \text{ рік} = 21935199,0 / 211603685,0 * 100\% = 10,0\%$,

$K_{\text{над}} 01.01.2021 \text{ рік} = 21869890,0 / 213037230,0 * 100\% = 10,0\%$,

$K_{\text{над}} 01.01.2022 \text{ рік} = 23668104,0 / 219330001,0 * 100\% = 11,0\%$.

Показує, якою мірою інвестиції банку покривають можливі збитки. Аналіз цього показника свідчить про те, що даний показник повинен бути $\text{Кнад} \geq 4\%$. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться в межах високого рівня фінансової безпеки. Що свідчить про надійність банку.

10. Розрахуємо коефіцієнт співвідношення власного капіталу та зобов'язань (Кспіввід.ВК/ЗБ) для кожного періоду:

Кспіввід.ВК/ЗБ 01.01.2018 рік = $18542714,0 / 199209255,0 * 100\% = 9,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗБ 01.01.2019 рік = $19551908,0 / 229549213,0 * 100\% = 8,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗБ 01.01.2020 рік = $21935199,0 / 211603685,0 * 100\% = 10,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗБ 01.01.2021 рік = $21869890,0 / 213037422,0 * 100\% = 10,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗБ 01.01.2022 рік = $23668104,0 / 219330001,0 * 100\% = 11,0\%$.

Виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Показник повинен бути $\text{Кспіввід. ВК/ЗБ} \geq 8\%$. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться в межах високого рівня фінансової безпеки. Це свідчить про те, що банк має достатній власний капітал, щоб покрити зобов'язання.

11. Визначимо коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів (Кспіввід.ВК/ЗК) для кожного періоду:

Кспіввід.ВК/ЗК 01.01.2018 рік = $18542714,0 / 6618734,0 * 100\% = 280,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗК 01.01.2019 рік = $19551908,0 / 4430083,0 * 100\% = 441,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗК 01.01.2020 рік = $21935199,0 / 16196972,0 * 100\% = 135,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗК 01.01.2021 рік = $21869890,0 / 10726054,0 * 100\% = 204,0\%$,

Кспіввід.ВК/ЗК 01.01.2022 рік = $23668104,0 / 8022455,0 * 100\% = 295,0\%$.

Аналіз цього показника свідчить про наступне: Кспіввід ВК/ЗК, чим більше значення коефіцієнта, тим менше залежність від запозичених коштів. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться у межах високого рівня фінансової безпеки, тобто банк стабільний та не залежить від зовнішніх кредиторів.

12. Обчислимо коефіцієнт фінансового важеля (левериджу)(Кфін.важ) для кожного періоду:

Кфін.важ 01.01.2018 рік = $6618734,0 / 18542714,0 * 100\% = 36,0\%$,
 Кфін.важ 01.01.2019 рік = $4430083,0 / 19551908,0 * 100\% = 23,0\%$,
 Кфін.важ 01.01.2020 рік = $16196972,0 / 21935199,0 * 100\% = 74,0\%$,
 Кфін.важ 01.01.2021 рік = $10726054,0 / 21869890,0 * 100\% = 49,0\%$,
 Кфін.важ 01.01.2022 рік = $8022455,0 / 23668104,0 * 100\% = 34,0\%$.

Фінансовий важіль – коефіцієнт, який відображає позитивний або негативний ефект. Чим вище даний показник, тим вище рентабельність власного капіталу та навпаки. У 2018 – 2019 роки, 2022 рік банк знаходиться у межах низького рівня фінансової безпеки, тобто позикові засоби переважають над власним капіталом. У 2020 - 2021 роки банк знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки.

13. Обчислимо коефіцієнт концентрації статутного капіталу у власному капіталі (Кконц.СК) для кожного періоду:

Кконц.СК 01.01.2018 рік = $49724980,0 / 18542714,0 * 100\% = 26,8\%$,
 Кконц.СК 01.01.2019 рік = $49724980,0 / 19551908,0 * 100\% = 25,4\%$,
 Кконц.СК 01.01.2020 рік = $49724980,0 / 21935199,0 * 100\% = 22,7\%$,
 Кконц.СК 01.01.2021 рік = $49724980,0 / 21869890,0 * 100\% = 22,7\%$,
 Кконц.СК 01.01.2022 рік = $49724980,0 / 23668104,0 * 100\% = 21,0\%$.

Проаналізувавши даний показник можна зробити такі висновки: статутний капітал показує кошти учасників в майно банку. Чим більше даний коефіцієнт, тим більша кількість акцій у учасників. У період 2018 – 2022 роки статутний капітал не змінювався, а відбувалися зміни у власному капіталі. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться у межах середнього рівня фінансової безпеки.

14. Визначимо коефіцієнт питомої ваги високоліквідних коштів у обсязі чистих активів банку ($K_{пвчв\lambda}$) для кожного періоду:

$$K_{пвчв\lambda} \text{ 01.01.2018 рік} = (10600815,0 + 10910047,0) / (217751969,0 - 199209255,0) * 100\% = 116,0\%,$$

$$K_{пвчв\lambda} \text{ 01.01.2019 рік} = (36692395,0 + 20155539,0) / (249101121,0 - 229549213,0) * 100\% = 290,0\%,$$

$$K_{пвчв\lambda} \text{ 01.01.2020 рік} = 26514696,0 / (233538884,0 - 211603685,0) * 100\% = 121,0\%,$$

$$K_{пвчв\lambda} \text{ 01.01.2021 рік} = 19000631,0 / (234907312,0 - 213037422,0) * 100\% = 87,0\%,$$

$$K_{пвчв\lambda} \text{ 01.01.2022 рік} = 23636065,0 / (242998105,0 - 219330001,0) * 100\% = 100,0\%.$$

Аналіз цього показника свідчить про наступне: чим більший – тим більше запас ліквідності банку. Високоліквідні активи не приносять прибутку. Значення даного показника в межах 20% – 25%. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на критичному рівні фінансової безпеки, тому що велика часто непрацюючих активів.

15. Обчислимо коефіцієнт співвідношення високоліквідних коштів і зобов'язань банку ($K_{співвід.В\lambda/З}$) для кожного періоду:

$\text{Кспіввід.ВлА/З 01.01.2018 рік} = 21510862,0/199209255,0 * 100\% = 10,80\%,$
 $\text{Кспіввід.ВлА/З 01.01.2019 рік} = 56847934,0/229549213,0 * 100\% = 24,76\%,$
 $\text{Кспіввід.ВлА/З 01.01.2020 рік} = 26514696,0/211603685,0 * 100\% = 12,53\%,$
 $\text{Кспіввід.ВлА/З 01.01.2021 рік} = 19000631,0/213037422,0 * 100\% = 8,92\%,$
 $\text{Кспіввід.ВлА/З 01.01.2022 рік} = 23636065,0/219330001,0 * 100\% = 10,78\%.$

Зробивши аналіз коефіцієнта можемо зробити такий висновок, що значення показника $\text{Кспіввід. ВлА/З} \geq 100\%$, тобто всі зобов'язання банку повинні повністю покриватися активами. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться в межах критичного рівня фінансової безпеки, тобто зобов'язання не покриваються активами.

16. Розрахуємо коефіцієнт співвідношення високоліквідних коштів і процентних зобов'язань банку (Кспіввід.ВлА/ПрЗ) для кожного періоду:

$\text{Кспіввід. ВлА/ПрЗ 01.01.2018 рік} = 21510862,0/154070528,0 * 100\% = 13,96\%,$
 $\text{Кспіввід. ВлА/ПрЗ 01.01.2019 рік} = 56847934,0/202201080,0 * 100\% = 28,11\%,$
 $\text{Кспіввід. ВлА/ПрЗ 01.01.2020 рік} = 26514696,0/191991787,0 * 100\% = 13,81\%,$
 $\text{Кспіввід. ВлА/ПрЗ 01.01.2021 рік} = 19000631,0/199061066,0 * 100\% = 9,54\%,$
 $\text{Кспіввід. ВлА/ПрЗ 01.01.2022 рік} = 23636065,0/208192440,0 * 100\% = 11,35\%.$

Аналіз цього показника показує, що процентні зобов'язання банку покриваються 100% його активами. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на критично низькому рівні фінансової безпеки. Тобто процентні зобов'язання погано покриваються високоліквідними коштами.

17. Обчислимо коефіцієнт співвідношення виданих кредитів і депозитів (Кспіввід.Кр/Д) для кожного року:

$\text{Кспіввід.Кр/Д 01.01.2018 рік} = 67543176,0/68228344,0 * 100\% = 98,0\%,$

$\text{Кспіввід.Кр/Д 01.01.2019 рік} = 65168344,0/67168347,0 * 100\% = 97,0\%,$
 $\text{Кспіввід.Кр/Д 01.01.2020 рік} = 63226077,0/67560747,0 * 100\% = 93,0\%,$
 $\text{Кспіввід.Кр/Д 01.01.2021 рік} = 74754086,0/77580733,0 * 100\% = 96,0\%,$
 $\text{Кспіввід.Кр/Д 01.01.2022 рік} = 83317683,0/74655687,0 * 100\% = 111,0\%.$

Оцінка цього показника здійснюється в динаміці: чим більше значення, тим нижча ліквідність банку. Значення даного показника в межах 70% – 80%. За період 2018 - 2022 роки банк знаходиться в межах високого рівня фінансової безпеки. Це свідчить про те, що надходження депозитів до банку покриває кредити, які банк видає клієнтам.

18. Визначимо рентабельність статутного капіталу банку (РСК) :

$\text{РСК 01.01.2018 рік} = 5450246,0/18542714,0 * 100\% = 29,0\%,$
 $\text{РСК 01.01.2019 рік} = 5491640,0/19551908,0 * 100\% = 28,0\%,$
 $\text{РСК 01.01.2020 рік} = 7986004,0/21935199,0 * 100\% = 36,0\%,$
 $\text{РСК 01.01.2021 рік} = 1364517,0/21869890,0 * 100\% = 6,0\%,$
 $\text{РСК 01.01.2022 рік} = 2364230,0/23668104,0 * 100\% = 10,0\%.$

Провівши аналіз рентабельності статутного капіталу бачимо наступне: чим вищий показник, тим краща рентабельність статутного капіталу. У період 2018 – 2020 роки банк знаходиться у межах середнього рівня фінансової безпеки. У 2021 – 2022 роках банк знаходиться на низькому рівні фінансової безпеки. Це свідчить про те, що маленький прибуток у вкладеному статутному капіталі.

19. Визначимо рентабельність чистих активів (РА) для кожного періоду:

$\text{РА 01.01.2018 рік} = 32771,0 * 100 / (217751969,0/2) = 0,03\%,$
 $\text{РА 01.01.2019 рік} = 254190,0 * 100 / (249101121,0/2) = 0,20\%,$

$$РА\ 01.01.2020\ рік = 2732378,0 * 100 / (233538884,0 / 2) = 2,19\%,$$

$$РА\ 01.01.2021\ рік = 1053291,0 * 100 / (234907312,0 / 2) = 0,89\%,$$

$$РА\ 01.01.2022\ рік = 6777263,0 * 100 / (242998105,0 / 2) = 5,57\%.$$

Даний показник показує наскільки ефективно використовуються чисті активи, тобто власний капітал та довгострокові зобов'язання. Чим більше показник, тим краще використання. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на критично низькому рівні фінансової безпеки. Це свідчить про нерівномірне використання активів.

20. Обчислимо рентабельність доходів (Рд) для кожного періоду:

$$\begin{aligned} Рд\ 01.01.2018\ рік &= (10064183,0 / 1622391,0) - (8590983,0 / 1622391,0) * 100\% = \\ &= 90,0\ \%, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Рд\ 01.01.2019\ рік &= (859098,0 / 324851,0) - (859098,0 / 327719,0) * 100\% = \\ &= 2,45\%, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Рд\ 01.01.2020\ рік &= (13885556,0 / 2721657,0) - (13885556,0 / 2732378,0) * 100\% = \\ &= 2,0\%, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Рд\ 01.01.2021\ рік &= (1263799,0 / 1053291,0) - (1263799,0 / 2721657,0) * 100\% = \\ &= 153,0\%, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Рд\ 01.01.2022\ рік &= (6777263,0 / 2116331,0) - (6777263,0 / 6728209,0) * 100\% = \\ &= 220,0\%. \end{aligned}$$

Оцінка рентабельності доходів свідчить про наступне: чим більше показник, тим краща рентабельність доходів. У 2018 році банк знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки. 2019 – 2020 роки – критичний рівень фінансової безпеки. 2021 – 2022 роки – високий рівень фінансової безпеки. Це свідчить про вміння банку правильно використовувати доходи.

21. Розрахуємо рентабельність капіталу (ROE):

$ROE\ 01.01.2018\ \text{рік} = 32771,0/18542714,0 * 100\% = 0,18\%$,
 $ROE\ 01.01.2019\ \text{рік} = 254190,0/19551908,0 * 100\% = 1,30\%$,
 $ROE\ 01.01.2020\ \text{рік} = 2732378,0/21935199,0 * 100\% = 12,45\%$,
 $ROE\ 01.01.2021\ \text{рік} = 1053291,0/21869890,0 * 100\% = 4,82\%$,
 $ROE\ 01.01.2022\ \text{рік} = 6777263,0/23668104,0 * 100\% = 28,63\%$.

Аналіз рентабельності показує, які доходи заробляє банк. Чим вище показник, тим вище буде ринкова ціна та забезпечує залучення капіталу для подальшого розвитку банку. Даний показник $\geq 15\%$. У період 2018 – 2019 роки, 2021 рік банк знаходиться на критичному рівні фінансової безпеки. У 2020 році відбувається переміщення банку на середній рівень фінансової безпеки. У 2022 році рівень високої фінансової безпеки.

22. Розрахуємо рентабельність активів (ROA) для кожного періоду:

$ROA\ 01.01.2018\ \text{рік} = 162239,0/217751969,0 * 100\% = 0,07\%$,
 $ROA\ 01.01.2019\ \text{рік} = 2736323,0/24910121,0 * 100\% = 10,98\%$,
 $ROA\ 01.01.2020\ \text{рік} = 1053291,0/24910112,0 * 100\% = 4,22\%$,
 $ROA\ 01.01.2021\ \text{рік} = 849353,0/234907312,0 * 100\% = 0,36\%$,
 $ROA\ 01.01.2022\ \text{рік} = 6777263,0/242998105,0 * 100\% = 2,79\%$.

Оцінка цього показника свідчить про те, наскільки ефективно використовуються активи для отримання прибутку. Чим більше значення, тим ефективніше використання. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на критичному рівні фінансової безпеки. Це свідчить про неефективне використання активів.

23. Обчислимо чисту відсоткову маржу (ЧпрМ) для кожного періоду:

$\text{ЧпрМ } 01.01.2018 \text{ рік} = 5450246,0 / 217751969,0 * 100\% = 2,50\%,$
 $\text{ЧпрМ } 01.01.2019 \text{ рік} = 5491640,0 / 249101121,0 * 100\% = 2,20\%,$
 $\text{ЧпрМ } 01.01.2020 \text{ рік} = 7986004,0 / 233538884,0 * 100\% = 3,42\%,$
 $\text{ЧпрМ } 01.01.2021 \text{ рік} = 13364517,0 / 234907312,0 * 100\% = 5,68\%,$
 $\text{ЧпрМ } 01.01.2022 \text{ рік} = 10439967,0 / 242998105,0 * 100\% = 4,30\%.$

Чиста відсоткова маржа дає змогу оцінити здатність утворювати чистий відсотковий дохід. Чим вище показник, тим ефективніше утворюється відсотковий дохід. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на критичному рівні фінансової безпеки. Тобто існують причини, котрі заважають отримувати чистий відсотковий дохід.

24. Обчислимо норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) для кожного періоду:

$\text{Н9 } 01.01.2018 \text{ рік} = 45138727,0 / (9402133,3 + 3656140,3 - 217751,0) = 3,51\%,$
 $\text{Н9 } 01.01.2019 \text{ рік} = 9044890,0 / (9249209,1 + 4008558,9 - 2491011,0) = 0,84\%,$
 $\text{Н9 } 01.01.2020 \text{ рік} = 19611898,0 / (9084195,3 + 3328536,7 - 2335388,0) = 1,95\%,$
 $\text{Н9 } 01.01.2021 \text{ рік} = 13976356,0 / (12541509,7 + 5642712,6 - 2349073,0) = 0,88\%,$
 $\text{Н9 } 01.01.2022 \text{ рік} = 11137561,0 / (13762610,6 + 4306780,20 - 2429981,0) = 0,71\%.$

Проаналізувавши даний показник можемо зробити такий висновок: максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами $\text{Н9} \geq 5\%$. У 2018 року банк знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки. У період 2019 – 2022 роки банк знаходиться на низькому рівні фінансової безпеки. Тобто банк надав достатній рівень кредитів, позик одному інсайдеру.

25. Розрахуємо коефіцієнт загальної кредитної активності (Ккр. акт):

$\text{Ккр.а 01.01.2018 рік} = (67543176,0/217751969,0) * 100\% = 31,0\%,$
 $\text{Ккр.а 01.01.2019 рік} = (65168344,0/249101210,0) * 100\% = 26,10\%,$
 $\text{Ккр.а 01.01.2020 рік} = (63226077,0/233538884,0) * 100\% = 27,0\%,$
 $\text{Ккр.а 01.01.2021 рік} = (74754086,0/234907312,0) * 100\% = 32,0\%,$
 $\text{Ккр.а 01.01.2022 рік} = (11524484,0/242988105,0) * 100\% = 47,4\%.$

Зміни в кредитному портфелі пов'язані зі змінами проблемних кредитів (прострочених та безнадійних). У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки. Це свідчить про незначні зміни у структурі кредитного портфелю.

26. Визначимо коефіцієнт концентрації проблемних кредитів в чистих активах (Кконц КрПр/ЧА) для кожного періоду:

$\text{Кконц КрПр/ЧА 01.01.2018 рік} = 10965932,0/18542714,0 * 100\% = 59,14\%,$
 $\text{Кконц КрПр/ЧА 01.01.2019 рік} = 112583,0/19551908,0 * 100\% = 0,57\%,$
 $\text{Кконц КрПр/ЧА 01.01.2020 рік} = 46350,0/21935199,0 * 100\% = 0,21\%,$
 $\text{Кконц КрПр/ЧА 01.01.2021 рік} = 1079230,0/21869890,0 * 100\% = 4,93\%,$
 $\text{Кконц КрПр/ЧА 01.01.2022 рік} = 791740,0/23668104,0 * 100\% = 3,34\%.$

Коефіцієнт показує проблемні кредити в чистих активах. Чим нижче показник, тим менше проблемних кредитів і змога їх погасити власними коштами. У 2018 році банк знаходиться на низькому рівні фінансової безпеки, у зв'язку з великою кількістю проблемних кредитів. У період 2019 – 2022 роки банк знаходиться на високому рівні фінансової безпеки. Це свідчить про незначну кількість проблемних кредитів та змогу погасити їх без значної втрати активів.

27. Визначимо коефіцієнт проблемних прострочених кредитів у кредитному портфелі (КПрКр/КрПортф) для кожного року:

КПрКр/КрПортф 01.01.2018 рік = $10965932,0 / 67543176,0 * 100\% = 16,23\%$,

КПрКр/КрПортф 01.01.2019 рік = $112583,0 / 65168344,0 * 100\% = 0,17\%$,

КПрКр/КрПортф 01.01.2020 рік = $46350,0 / 63226077,0 * 100\% = 0,07\%$,

КПрКр/КрПортф 01.01.2021 рік = $1079230,0 / 87385613,0 * 100\% = 1,23\%$,

КПрКр/КрПортф 01.01.2022 рік = $791740,0 / 106426597,0 * 100\% = 0,74\%$.

Аналіз коефіцієнту непрацюючих кредитів показує, що чим нижчий цей показник, тим менша кількість прострочених кредитів у кредитному портфелі. У 2018 році банк знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки. У період 2019 – 2022 роки – високий рівень фінансової безпеки. Це свідчить про незначну кількість прострочених кредитів.

28. Обчислимо коефіцієнт покриття кредитів власним капіталом (КпокрВК) для певного періоду:

КпокрВК 01.01.2018 рік = $18542714,0 / 67543176,0 * 100\% = 27,45\%$,

КпокрВК 01.01.2019 рік = $19551908,0 / 65168344,0 * 100\% = 30,0\%$,

КпокрВК 01.01.2020 рік = $21935199,0 / 63226077,0 * 100\% = 34,70\%$,

КпокрВК 01.01.2021 рік = $21869890,0 / 87385613,0 * 100\% = 25,0\%$,

КпокрВК 01.01.2022 рік = $23668104,0 / 106426597,0 * 100\% = 22,24\%$.

Коефіцієнт покриття кредитів вказує на те, якою мірою власний капітал може покрити кредити. Чим вищий показник, тим більше ймовірність покриття кредитів. У період 2018 – 2022 роки банк знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки. Це свідчить про стабільність і змogu покриття кредитів.

29. Розрахуємо норматив миттєвої ліквідності (Н4):

$$Н4\ 01.01.2018 = ((359046,0 + 19000631,0)/1300105,60) * 100\% = 14,89\%.$$

Даний показник не застосовується з 2019 року [36].

Норматив миттєвої ліквідності встановлюється з метою контролю за здатністю банківської установи забезпечувати своєчасне виконання фінансових зобов'язань високоліквідними активами. Показник повинен становити $Н4 \geq 20\%$. У 2018 році банк знаходиться у зоні середнього рівня фінансової безпеки банку.

На основі аналізу показників фінансової безпеки можна зробити наступні висновки:

- показники адекватності капіталу знаходяться на середньому рівні протягом 2018 – 2022 років;
- показники ліквідності змінюються від низького рівня фінансової безпеки у 2018 – 2019 роках до високого рівня фінансової безпеки;
- прибутковість Ощадбанку знаходиться в зоні кризового рівня фінансової безпеки у 2018 – 2020 роках та покращується у 2021 – 2022 роках;
- якість активів банку є стабільною та знаходиться на середньому рівні фінансової безпеки протягом 2018 – 2022 років.

Наразі економіка країни переживає складні кризові процеси. У цих умовах вкрай важливим є пошук наявних резервів підвищення прибутковості, що дозволить банку безперебійно функціонувати та здійснювати важливі та стабільні фінансові результати. Висока вартість позикових коштів, стрімке знецінення валюти та зміни на внутрішньому ринку підвищують важливість дослідження даного питання у умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

3.3.2 Експрес – оцінювання фінансової безпеки АТ «Ощадбанк» та рекомендації щодо прийняття відповідних фінансових рішень з підтримання його стійкості

Можна розділити такі рівні фінансової безпеки банку в залежності від негативної чи позитивної динаміки:

1) Зона катастрофічного рівня безпеки (наявність стабільно негативних тенденцій 100% у групах показників).

2) Зона критичного рівня безпеки (наявність груп показників більше 50% негативних значень).

3) Зона низького рівня фінансової безпеки (наявність однакової кількості позитивних та негативних показників-індикаторів, тобто 50% позитивні, 50% - негативні).

4) Зона середнього рівня безпеки (наявність негативних показників-індикаторів менше 50%).

5) Зона високого рівня безпеки (наявність стабільних/або зростаючих позитивних тенденцій, тобто 100%).

Таке застосування рівня показників показує ступінь можливостей того чи іншого банку, можливість його існування та здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам [39].

Застосуємо дані оцінки фінансової безпеки до Ощадбанку та подивимося на результати розрахунків (табл. 3.7).

1.Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1) розраховується за формулою:

$$PK = OK + DK - B, \quad (3.1)$$

де РК – регулятивний капітал банку, тис. грн.,

ОК - основний капітал (капітал 1-го рівня), тис. грн.,

ДК – додатковий капітал (капітал 2-го рівня), тис. грн.,

Таблиця 3.7 – Експрес – оцінювання фінансової безпеки АТ «Ощадбанк» за
2018-2022роки

Показники	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022
1 Індикатори достатності капіталу банку					
1.1 Нормативи НБУ					
А) мінімальний розмір регулятив-ного капіталу (Н1), тис. грн.	13001053,6	13200548,0	12355512,0	18132364,0	18017403,3
Б) адекватність регулятивного капіталу (Н2),	15,0	13,56	13,13	13,45	9,83
В) достатність основного капіталу (Н3)	10,83	9,50	9,66	9,30	7,51
1.2. Фінансові показники					
А) коефіцієнт концентрації власного капіталу (Кконц.ВК)	8,0	8,0	9,0	9,0	10,0
Б) коефіцієнт надійності (Кнад.)	9,0	9,0	10,0	10,0	11,0
В) коефіцієнт співвідношення власного капіталу та зобов'язань (Кспіввід.ВК/ЗБ)	9,0	8,0	10,0	10,0	11,0
Г) коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів (Кспіввід.ВК/ЗК)	280,0	441,0	135,0	204,0	295,0
Д) коефіцієнт фінансового важеля (левериджу) (Кфін.важ)	36,0	23,0	74,0	49,0	34,0
Є) коефіцієнт концентрації статутного капіталу у власному капіталі (Кконц.СК)	26,8	25,4	22,7	22,7	21,0
2. Індикатори ліквідності банку					
2.1. Нормативи НБУ					
А) норматив миттєвої ліквідності (Н4)	14,89	-	-	-	-
Б) норматив поточної ліквідності (Н5)	108,94	109,9	111,47	109,47	110,21
В) норматив короткострокової ліквідності (Н6)	109,31	108,52	110,37	110,26	110,79

Продовження табл. 3.7

3.2. Фінансові показники					
А) коефіцієнт питомої ваги високоліквідних коштів у обсязі чистих активів банку (КпвЧВЛА)	116,0	290,0	121,0	87,0	100,0
Б) коефіцієнт співвідношення високоліквідних коштів і зобов'язань банку (Кспіввід.ВЛА/З)	10,80	24,76	12,53	8,92	10,78
В) коефіцієнт співвідношення високоліквідних коштів і процентних зобов'язань банку (Кспіввід.ВЛА/ПрЗ)	13,96	28,11	13,81	9,54	11,35
Г) коефіцієнт співвідношення виданих кредитів і депозитів (Кспіввід.Кр/Д)	98,0	97,0	93,0	96,0	111,0
3. Індикатори рентабельності					
А) рентабельність статутного капіталу банку (РСК), %	29,0	28,0	36,0	6,0	10,0
Б) рентабельність чистих активів (РА), %	0,03	0,20	2,19	0,89	5,57
В) рентабельність доходів (Рд), %	90,0	2,45	2,0	153,0	220,0
Г) рентабельність капіталу (ROE), %	0,18	1,30	12,45	4,82	28,63
Д) рентабельність активів (ROA), %	0,07	10,98	4,22	0,36	2,79
Є) чиста % маржа (ЧпрМ), %	2,50	2,20	3,42	5,68	4,30
4. Індикатори якості та ризиковості активів					
4.1. Нормативи НБУ					
А) норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	30,51	34,05	15,66	10,83	15,07
Б) норматив великих кредитних ризиків (Н8)	55,0	52,78	52,74	42,31	47,75

Продовження табл. 3.7

В)норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з бан-ком особами (Н9)	3,51	0,84	1,95	0,88	0,71
4.2. Фінансові показники					
А)коефіцієнт загальної кредитної активності (Ккр. акт)	31,0	26,10	27,0	32,0	47,4
Б)коефіцієнт концентрації проблемних кредитів в чистих активах (Кконц КрПр/ЧА)	59,14	0,57	0,21	4,93	3,34
В)коефіцієнт проблемних прострочених кредитів у кредитному портфелі (КПрКр/КрПортф)	16,23	0,17	0,07	1,23	0,74
Г)коефіцієнт покриття кредитів власним капіталом (КпокрВК)	27,45	30,0	34,70	25,0	22,24

Джерело: складено на основі [7; 9]

В – відвернення, тис. грн..

2.Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) розраховується за такою формулою:

$$H2 = (PK / (Ap + C_{ВП} + OP * 10 - НКР)) * 100\%, \quad (3.2)$$

де РК – регулятивний капітал банку, тис. грн.,

НКР - величина непокритого кредитного ризику, тис. грн.,

ОР – мінімальний розмір операційного ризику, розрахований відповідно до Положення про порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 24 грудня 2019 року № 156, тис. грн.,

А_р – сумарні активи зменшені на суму відповідних резервів/уцінки та суму забезпечення, зважені на відповідний коефіцієнт ризику залежно від групи ризику, тис. грн.,

С_{вп} – сукупна сума відкритої валютної позиції за всіма іноземними валютами та банківськими металами, тис. грн.

3.Норматив достатності основного капіталу (Н3) розраховується за такою формулою:

$$Н3 = (ОК/А_r + С_{вп} + ОР * 10 - НКР) * 100\%, \quad (3.3)$$

де ОК - основний капітал (капітал 1-го рівня), тис. грн.

4.Норматив поточної ліквідності (Н5) розраховується за такою формулою:

$$Н5 = (А / Зп) * 100\%, \quad (3.4)$$

де А –активи банку з кінцевим строком погашення/продажу до 31 дня, тис. грн.,

Зп - зобов'язання банку з кінцевим строком погашення/продажу до 31 дня, тис.грн.

5.Норматив короткострокової ліквідності (Н6) розраховується за такою формулою:

$$Н6 = (А_л / 31) * 100\%, \quad (3.5)$$

де А_л - ліквідні активи з кінцевим строком погашення/продажу до одного року, тис. грн.,

31 - зобов'язання банку з кінцевим строком погашення/продажу до одного року, тис. грн.

6.Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) розраховується за такою формулою:

$$Н7 = З_с / Р_К * 100\%, \quad (3.6),$$

де Z_c - сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо одного контрагента (або групи пов'язаних контрагентів), тис. грн.

7. Норматив великих кредитних ризиків (H_8) розраховується за такою формулою:

$$H_8 = Z_v / PK * 100\%, \quad (3.7)$$

де Z_v - сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, дебіторською заборгованістю, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку за всіма великими кредитними ризиками, наданими банком щодо всіх контрагентів (або групи пов'язаних контрагентів), усіх пов'язаних з банком осіб, тис. грн.

8. Розрахуємо коефіцієнт концентрації власного капіталу ($K_{\text{конц.ВК}}$) за формулою:

$$K_{\text{конц. ВК}} = BK / Б * 100\%, \quad (3.8),$$

де BK – власний капітал, тис. грн.,

$Б$ – баланс, тис. грн.

9. Коефіцієнт надійності розраховується за формулою:

$$K_{\text{над}} = BK / \text{Заг. З} * 100\%, \quad (3.9),$$

де BK – власний капітал, тис. грн.,

Заг. З – загальні зобов'язання, тис. грн.

10. Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та зобов'язань ($K_{\text{співвід.ВК/ЗБ}}$) розраховується за формулою:

$$K_{\text{співвід.ВК/ЗБ}} = BK / ЗБ * 100\%, \quad (3.10)$$

де ВК – власний капітал, тис. грн.,

ЗБ – зобов'язання, тис. грн.

11. Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів (Кспіввід.ВК/ЗК) розраховується за формулою:

$$\text{Кспіввід.ВК/ЗК} = \text{ВК} / \text{ЗК} * 100\%, \quad (3.11)$$

де ВК – власний капітал, тис. грн.,

ЗК – залучені кошти, тис. грн.

12. Коефіцієнт фінансового важеля (левериджу)(Кфін.важ) розраховується за формулою:

$$\text{Кфін.важ} = \text{ПК} / \text{ВК} * 100\%, \quad (3.12)$$

де ПК – позиковий капітал, тис. грн.,

ВК – власний капітал, тис. грн.

13. Коефіцієнт концентрації статутного капіталу у власному капіталі (Кконц.СК) розраховується за формулою:

$$\text{Кконц.СК} = \text{СК} / \text{ВК} * 100\%, \quad (3.13)$$

де СК – статутний капітал, тис. грн.,

ВК - власний капітал, тис. грн.

14. Коефіцієнт питомої ваги високоліквідних коштів у обсязі чистих активів банку (КпвЧВЛА) розраховується за формулою:

$$\text{КпвЧВЛА} = \text{ВА} / \text{ЧВЛА} * 100\%, \quad (3.14)$$

де ВА – сума високоліквідних активів, тис. грн.,

ЧВЛА – чисті активи банку, тис. грн.

15. Коефіцієнт співвідношення високоліквідних коштів і зобов'язань банку (Кспіввід.ВЛА/З) розраховується за формулою:

$$\text{Кспіввід.ВЛА/З} = \text{ВЛА} / \text{З} * 100\%, \quad (3.15)$$

де ВЛА- сума високоліквідних коштів банку, тис. грн.,

З – зобов'язання, тис. грн.

16. Коефіцієнт співвідношення високоліквідних коштів і процентних зобов'язань банку (Кспіввід.ВЛА/ПрЗ) розраховується за формулою:

$$\text{Кспіввід.ВЛА/ПрЗ} = \text{ВЛА} / \text{ПрЗ} * 100\%, \quad (3.16)$$

Де ВЛА – сума високоліквідних коштів, тис. грн.,

ПрЗ – процентні зобов'язання банку, тис. грн.

17. Коефіцієнт співвідношення виданих кредитів і депозитів (Кспіввід.Кр/Д) розраховується за формулою:

$$\text{Кспіввід. Кр/Д} = \text{Кр} / \text{Д} * 100\%, \quad (3.17)$$

де Кр – кредитні кошти, тис. грн.,

Д – депозитні кошти, тис.грн.

18. Рентабельність статутного капіталу банку (РСК) розраховується за формулою:

$$\text{РСК} = \text{ЧП/СК} * 100\%, \quad (3.18)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн.,

СК – статутний капітал, тис. грн.

19. Рентабельність чистих активів (РА) розраховується за формулою:

$$PA = P * 100\% / (A/2), \quad (3.19)$$

де Р – прибуток до оподаткування, тис. грн.,

А – середнє значення загальних активів, тис. грн.

20. Рентабельність доходів (Рд) розраховується за формулою:

$$Рд = (Пбаз/Дзв) - (Пбаз/Дбаз) * 100\%, \quad (3.20)$$

де Пбаз – прибуток попереднього(базового періоду), тис. грн.,

Дзв – дохід звітного періоду, тис. грн.,

Дбаз – дохід базового періоду, тис. грн.

21. Рентабельність капіталу (ROE) розраховується за формулою:

$$ROE = \Pi / BK * 100\%, \quad (3.21)$$

де Π - прибуток/(збиток) після оподаткування, тис. грн. ,

БК - власний капітал, тис. грн.

22. Рентабельність активів (ROA) розраховується за формулою:

$$ROA = \Pi / A, \quad (3.22)$$

де Π – прибуток, тис. грн.,

А – активи, тис. грн.

23. Чиста відсоткова маржа (ЧпрМ) розраховується за формулою:

$$ЧпрМ = ЧпрД / A * 100\%, \quad (3.23)$$

де ЧпрД – чистий процентний дохід, тис. грн.,

А – активи, тис. грн.

24. Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) розраховується за формулою:

$$H9 = Z_{ін} / (OK + ДК - B1) * 100\%, \quad (3.24)$$

де $Z_{ін}$ - сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо пов'язаних з банком осіб, тис. грн.,

OK – загальна сума основного капіталу, тис. грн.,

ДК – загальна сума додаткового капіталу, тис. грн.,

B1 – балансова вартість активів, тис. грн.

25. Коефіцієнт загальної кредитної активності (Ккр. акт) розраховується за формулою:

$$K_{кр.а} = K_{р.В.} / A * 100\%, \quad (3.25)$$

де $K_{р.В.}$ – кредитні вкладення, тис.грн.,

A – загальні активи, тис. грн.

26. Коефіцієнт концентрації проблемних кредитів в чистих активах ($K_{конц} K_{рПр/ЧА}$) розраховується за формулою:

$$K_{конц} K_{рПр/ЧА} = K_{рПр/ЧА} * 100\%, \quad (3.26)$$

де $K_{рПр}$ – проблемні кредити, тис.грн.,

ЧА – чисті активи, тис.грн.

27. Коефіцієнт проблемних прострочених кредитів у кредитному портфелі ($K_{ПрКр/КрПортф}$) розраховується за формулою:

$$K_{ПрКр/КрПортф} = ПрКр / КрПортф * 100\%, \quad (3.27)$$

де ПрКр – проблемні прострочені кредити, тис. грн.,

КрПортф – кредитний портфель, тис. грн.

28. Коефіцієнт покриття кредитів власним капіталом (КпокрВК) розраховується за формулою:

$$\text{КпокрВК} = \text{ВК} / \text{КрПортф} * 100\%, \quad (3.28)$$

де ВК – власний капітал, тис. грн.,

КрПортф – кредитний портфель, тис. грн.

29. Норматив миттєвої ліквідності (Н4) обчислюється за формулою:

$$\text{Н4} = (\text{Кошти в касі} + \text{Кореспондентські рахунки}) / 3, \quad (3.29)$$

де 3 – зобов'язання, тис. грн. [36].

Для розрахунку нормативів використовуємо дані з таблиці 3.8.

Обчисливши показники, ми можемо зробити наступні висновки:

2. Запропонованими даними фінансової звітності АТ «Ощадбанк» за період з 2018 по 2022 роки, відбуваються як позитивні, так і негативні тенденції щодо фінансової безпеки банку. Результати розрахунків було представлено у табл. 3.7 та 3.8.

3. За даними результатами було виявлені такі межі фінансової безпеки АТ «Ощадбанку» за кожною із виділених груп показників:

1) за індикаторами достатності капіталу виявлено негативну тенденцію стабільного середнього рівня фінансової безпеки банку за період 2018-2022роки;

2) за індикаторами ліквідності банку спостерігається стабільний рівень фінансової безпеки банку за 2018-2022роки в межах низького рівня фінансової безпеки;

Таблиця 3.8 – Вихідні дані для експрес – оцінювання АТ «Ощадбанк» за 01.01.2018 – 01.01.2022 рр.

Показники	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022
Загальна сума регулятивного капіталу (РК), тис. грн.	13001053,6	13200548,0	12355512,0	18132364,0	18017403,3
Загальна сума основного капіталу (ОК), тис. грн.	9402133,3	9249209,1	9084195,3	12541509,7	13762610,6
Загальна сума додаткового капіталу (ДК), тис. грн.	3656140,3	4008558,9	3328536,7	5642712,6	4306780,20
Загальна сума відвернення (В), тис. грн.	57220,0	57220,0	57220,0	51858,4	51987,5
Величина непокритого кредитного ризику (НКР), тис. грн.	1403030,0	1039229,3	6712947,8	3462590,6	887373,0
Сукупна сума відкритої валютної позиції за всіма іноземними валютами та банківськими металами (Свп), тис. грн.	3 315 322,9	16 268 754,4	22 006 083,8	21 745 810,8	24 180 627,6
Сумарні активи зменшені на суму відповідних резервів /уцінки та суми забезпечення, зважені на відповідний коефіцієнт ризику залежно від групи ризику (Ар)	84917260,4	82112317,1	78773324,6	77126829,0	81193163,2
Мінімальний розмір операційного ризику (ОР), *10, тис. грн.	0	0	0	39386662,3	78773324,6
Активи банку з кінцевим строком погашення/продажу до 31 дня (А), тис. грн.	31828763, 0	207595573,0	224660648,0	254702593,0	234924030,0
Зобов'язання банку з кінцевим строком погашення/продажу до 31 дня (Зп), тис. грн.	168042602,0	188936207,0	201534575,0	232658942,0	213161834,0
Ліквідні активи з кінцевим строком погашення/продажу до одного року (Ал), тис. грн.	217751969,0	249101121,0	233538884,0	234907312,0	242998105,0
Зобов'язання банку з кінцевим строком погашення/продажу до одного року (З1), тис. грн.	199209255,0	229549213,0	211603685,0	213037422,0	219330001,0
Сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, дебіторською заборгованістю, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку за всіма великими кредитними ризиками, наданими банком щодо всіх контрагентів (або групи пов'язаних контрагентів), усіх пов'язаних з банком осіб (Зс), тис. грн.	3966929,0	4495295,0	1934939,0	1963116,0	2716173,0
Сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, дебіторською заборгованістю, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку за всіма великими кредитними ризиками, наданими банком щодо всіх контрагентів (або групи пов'язаних контрагентів), усіх пов'язаних з банком осіб (Зв)	715110,0	6966363,0	6516101,0	7671720,0	8603385,0
сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо пов'язаних з банком осіб. (Зін), тис. грн.	45138727,0	9044890,0	19611898,0	13976356,0	11137561,0
балансова вартість активів, зазначених у підпунктах (В1), тис. грн.	2177519,0	2491011,0	2335388,0	2349073,0	2429981,0

3) за індикаторами рентабельності спостерігаються такі зміни від зони критичного рівня фінансової безпеки до зони низького рівня. Це свідчить про неправильне розставлення пріоритетів.

4) за індикаторами якості активів можна зробити такий висновок: фінансова безпека знаходиться на середньому рівні.

За результатами досліджень даних за 2018 - 2022 роки для АТ «Ощадбанк» побудуємо таблицю, в якій будуть відображені усі зміни (табл.3.9).

Таблиця 3.9 – Межі розташування нормативів-індикаторів АТ «Ощадбанк» за 2018 - 2022 роки

Група індикаторів	2018р	2019р	2020р	2021р	2022р
Індикатори достатності капіталу	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки
Індикатори ліквідності банку	Зона низького рівня фінансової безпеки	Зона низького рівня фінансової безпеки	Зона високого рівня фінансової безпеки	Зона високого рівня фінансової безпеки	Зона високого рівня фінансової безпеки
Індикатори рентабельності	Зона критичного рівня фінансової безпеки	Зона критичного рівня фінансової безпеки	Зона критичного рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки
Індикатори якості активів	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки	Зона середнього рівня фінансової безпеки

Джерело: складено на основі табл. [3.7 та 3.8]

Дані межі встановлюються за результатами нормативів, які показують фінансову безпеку банку при застосуванні показників – індикаторів. Індикатори якості і ризиковості активів знаходяться на середньому рівні у період 2018 – 2022 роки. Фінансові показники: коефіцієнт концентрації проблемних кредитів зменшується з 59% у 2018 році до 3,34% у 2022 році, що свідчить про зменшення проблемних кредитів. Також прострочені

проблемні кредити зменшуються з 16,23 % у 2018 році до 0,74% у 2022 році. Відбуваються зміни у покритті кредитів власним капіталом з 27,45% у 2018 році до 34,70% у 2020 році та зменшення до 22,24% у 2022 році.

Аналіз динаміки показників показує, що вони коливаються в різних діапазонах, що пов'язано зі змінами в балансі банку. За допомогою цієї таблиці ми можемо порівняти наші результати з іншими банками, щоб зрозуміти, в яких умовах він перебуває.

На основі такого аналізу можна оперативно управляти фінансовою безпекою банку, здійснювати фінансовий контроль, досягати найкращих фінансових результатів, мінімізувати загрози в процесі досягнення фінансових результатів у різні часові періоди. Фінансова безпека допомагає запобігти негативним внутрішнім та зовнішнім чинникам. Запобігаючи втратам, банки краще підготовлені до досягнення ефективних результатів з точки зору прибутковості та стійкості.

Надійний банк приваблює як клієнтів, так і інвестиції. Він забезпечує своєчасне надання банківських послуг фізичним та юридичним особам, виконання зобов'язань перед усіма клієнтами та стійкість до фінансових криз.

3.4 Якісний прогноз фінансової стабільності банківської системи України у період повоєнного відновлення

Масштабна війна мала свій вплив на діяльність банківської системи. Звісно були фінансові установи, у яких виникли проблеми ще до початку війни, а під час війни вони зазнали банкрутства. Це мало вплив на банківську систему в цілому.

Зустрічаються фінансові компанії, які пов'язані з державою агресором і їм не місце у нашій державі.

На даний момент фінансова та економічна безпека – найважливе, що може бути для Національного банку і для держави також. Національний Банк

України та Міністерство фінансів України розробляють стратегію по відновленню банківського сектору після закінчення війни. На першому місці стабільність гривні та стабільність банківського сектору в цілому, що призведе до стабільності економічного зростання. На даний момент існує такі важливі питання як: бюджетний дефіцит, багато проблемних кредитів, ризики інвестиційного кредитування, кредитування відбудови держави, врегулювання цінової політики «ціна стійкості», урегулювання тарифних складнощів. Існує тиск бюджетних витрат на грошову пропозицію. В банк з'явився новий депозит під високі відсотки «на вимогу» для військових, що призводить до «зависання» коштів у банківських установах. Щоб не відбувалось «зависання» коштів потрібно перетворювати пасиви на строкові вклади та страхові накопичення громадян, сприяти кредитній діяльності банків [37, с. 333 - 346].

З початком війни більшість громадян опинилися за кордоном та почали виводити кошти у гривні та валюті за межі держави. З 2022 року відбувається зростання імпорту коштів, зменшилися перекази заробітчани в Україну. Це призводить до погіршення платіжного балансу. Потрібно прийняти заходи для зменшення обсягу виведення коштів за кордон.

З початком повномасштабної війни зростають тарифи на житлово-комунальні послуги, з'являються заборгованості за комунальні послуги (у людей не вистачає коштів або вони покинули свої домівки та поїхали). Щоб урегулювати дану проблему потрібно вжити заходи: оновити систему субсидіювання, спростити умови для надання енергокредитів; поступове регулювання даної проблеми [40].

Поява високої дохідності вкладень банків у державні облігації. Розв'язання даної проблеми передбачає: виникнення альтернативних пропозицій інвестування надлишкової ліквідності для банківських установ, зменшення дохідності депозитних сертифікатів НБУ, встановлення лімітів на купівлю банками державних облігацій.

Найскладнішим для «воєнних» банків – це збільшення частки непрацюючих кредитів у кредитному портфелі. Розв’язання даної проблеми передбачає: вирішення питання фінансування кредитів тимчасово переміщених осіб; незначне покарання потерпілим від військової агресії банкам; запобігання вилученню заставних основних засобів в умовах воєнного стану. Існує також потреба перерозподілити проблемні кредити на спеціалізовані фінансові установи. Кінцевою метою даних заходів має бути зняття тягаря проблемних кредитів з банків [41, с. 146 - 149].

Однією з існуючих проблем є зміни на ринку кредитів та депозитів. До змін належать: висока інфляція, скорочення ВВП, зростання дохідності депозитних сертифікатів НБУ. Це призводить до того, що банківська система працює переважно на бюджет, а не на економіку в цілому.

На масштабному рівні відбувається трансформація монетарної сфери через зміну уваги урядів. До змін належать: перехід від контролю інфляції до фінансової стабільності; від монетарних інструментів – до фіскальних; від переваги ринкових механізмів – до адміністративного втручання.

Трансформація українського банківського ринку включає: збільшення частки державних банків; зростання комісійних доходів; зміна структури активів. Це призводить до зміни реформ у секторі державних банків. Висока частка державних банків забезпечила виживання банківської системи в цілому.

Існує проблема потенційного ризику банкрутства банків та збереження коштів клієнтів. Ще до появи військового стану деякі банківські установи увійшли до складу Фонду гарантування вкладів, який зобов’язаний у разі банкрутства банку повернути кошти клієнтам [42, с. 115-125].

Базельські принципи ефективного нагляду у воєнний час потребують перегляду, перш ніж вони будуть відновлені після війни, і, можливо, доповнені іншими додатковими регуляторними заходами та перехідними періодами.

Приділяють увагу питанню створити банк, який буде відповідати за «проблемні борги». Існуючий потенціал державних банків може бути використаний для реалізації державних програм післявоєнної відбудови [43, с. 35-40].

Проаналізувавши вищезазначене було зроблено такі висновки:

1. Підтримка банківських установ, які можуть поступово повернутися до нормального функціонування, тому що мають платоспроможність. Платоспроможність та стійкість – це базовий рівень для відновлення економіки.

2. Повернення всіх нормативів, які були припинені під час військового стану.

3. Оцінка якості активів (кредитний портфель, резерви, регулятивний капітал.

4. Відміна «комісійних канікул» (канікули по сплаті % по кредитах, що суттєво впливали на комісійні доходи).

5. Відновлення кредитування фізичних та юридичних осіб, що дозволяє відновити свій капітал.

6. Збільшення ліквідності банківської системи за рахунок надходження міжнародної фінансової допомоги та за рахунок фінансування бюджетного дефіциту Національним банком.

7. Сповільнення інфляції до 18,7% у 2023 році, 10,4 % у 2024 році, 6,7% у 2025 році.

8. Облікова ставка залишиться 25% до березня 2024 року. Це призведе до привабливості гривні, відновлення стійкості валютного ринку.

Все це можливо, якщо паралельно не виникнуть різноманітні ризики. До ризиків, які призведуть до нерівномірного відновлення після повномасштабної воєнної агресії можна віднести такі:

- виникнення бюджетних потреб більших, ніж планувалися;
- нерівномірне надходження фінансування ззовні;

- міграція людей за кордон (зниження коштів на рахунках клієнтів – частка строкових депозитів знизилася до 35%);
- зміни в споживчому попиті та інше [40].

Швидка реалізація планів по відновленню економічного та фінансового сектору економіки призведе до стабілізації банківської системи.

Впровадження цифрової системи є важливим кроком для України. Для запровадження даних переваг, що охопить платіжну та ринкову структуру неможливо без втрати монетарного суверенітету. Для використання інновацій потрібно відійти від старих технологій. В сучасних умовах нові інновації (децентралізовані/розподілені реєстри Пенсійного фонду) створюють труднощі, бо цьому питання приділялось недостатньо уваги.

Післявоєнна побудова має в основі принцип «побудувати краще, ніж було», але вона вимагає великих вкладень в промисловість та інфраструктуру.

Еволюція фінансової системи стає великим випробуванням для банківського сектору. Віртуальні активи несуть різноманітні ризики (відмивання грошей, тероризм, виведення капіталу за межі країни, недостатній захист інвесторів). Також виникають ризики у кібербезпеці та кліматичні.

Тривалі зміни у фінансовому середовищі під час війни створюють необхідність змін для повоєнного періоду, необхідність оновлення підходів для виконання плану по відновленню всієї економіки в цілому [8].

Висновки до 3 розділу

Фінансова безпека банку залежить від системи в цілому. Не існує проблеми, яка зашкодить одній установі, а не зашкодить іншій. Економічний розвиток банків і країни залежатиме від фінансової безпеки фінансових установ та довіри їхніх клієнтів. Фінансові установи можна поділити на

регуляторні, посередницькі та міжнародні, що впливають на національну безпеку.

Грошова безпека банку - певна стратегія ринкової діяльності фінансових установ, яка забезпечує захист від фінансових загроз та мінімізує ризики.

Рішення керівників впливає на фінансовий стан установи, на можливість виконувати свої зобов'язання за рахунок коштів установи. Достатній рівень власного капіталу дозволяє установі протистояти фінансовим ризикам, що можуть виникнути.

В умовах світової фінансової кризи та ризиків неплатоспроможності банківських установ використовується антикризовий менеджмент у банках України. Для цього потрібно не тільки теоретичні розробки, але й практичні аспекти досвіду зарубіжних країн.

Антикризове управління включає такі аспекти як мінімізація кризи банківських установ, що відповідають за свою безпеку та стабільність.

Для оцінювання безпеки банківської системи України можна використовувати індикаторний та нормативний метод. Застосування різних показників, що відповідають за фінансову безпеку банку дає можливість краще ознайомитися з кожним індикатором. Щоб детальніше розібратися з показниками застосуємо їх групування за негативними і позитивними сторонами.

Виокремлюють показники-стимулятори та дестимулятори. Зростання показників показує позитивну динаміку, і навпаки, зростання дестимуляторів вказує на негативну динаміку.

ВИСНОВКИ

В Україні банківська система складається з двох рівнів, основи якої закладено Законом України «Про банки і банківську діяльність», що було прийнято у 1991 році.

На першому рівні – Національний банк України, на 2 рівні – комерційні банки різні за формою власності, спеціалізації та територіальної власності.

Важливі банки пропонують великий асортимент продуктів, працюють в різних сегментах ринку, мають конкурентні переваги, кредитують в різноманітних галузях та різні сегменти ринку. Маючи кращу конкурентоспроможність можуть у разі кризи несильно постраждати.

Мета розвитку банківської системи це побудова стійкої, прозорої та конкурентоспроможної банківської системи, що сприятиме економічному зростанню країни, фінансовій безпеці, що дозволить їй змагатися з банківським сектором інших країн.

Фінансові системи потребують гнучкого реагування на зовнішні та внутрішні чинники. Для цього повинні бути чітко визначені напрямки розвитку банківської системи.

Найкраще для банківської сфери це оптимізація прибутковості і ліквідності через рентабельність коштів, що потрібно спрямувати на фінансування певного активу з метою дохідності та зменшення ризиків. Визначення портфеля активів, обов'язкових та страхових резервів.

На даний час в банківській сфері використовується стратегія виживання. Це все наслідки військового стану й пандемії. Дана ситуація не дає банкам виконувати свої функції, неможливість клієнтами повернути кредити та відсотки за ними.

Економічне життя нашої країни не зупинилося, а банківська система працює стабільно та злагоджено. Один з банків, що сьогодні демонструє надійність вкладів, довіру клієнтів це Ощадбанк.

Головним під час війни для банку є забезпечення клієнтів необхідними послугами. Бар'єру між клієнтами та банком не повинно бути.

Найскладнішим для «воєнних» банків – це збільшення частки непрацюючих кредитів у кредитному портфелі. Розв'язання даної проблеми передбачає: вирішення питання фінансування кредитів тимчасово переміщених осіб; незначне покарання потерпілим від військової агресії банкам; запобігання вилученню заставних основних засобів в умовах воєнного стану. Існує також потреба перерозподілити проблемні кредити на спеціалізовані фінансові установи. Кінцевою метою даних заходів має бути зняття тягаря проблемних кредитів з банків.

Впровадження цифрової системи є важливим кроком для України. Для запровадження даних переваг, що охопить платіжну та ринкову структуру неможливо без втрати монетарного суверенітету. Для використання інновацій потрібно відійти від старих технологій. В сучасних умовах нові інновації (децентралізовані/розподілені реєстри Пенсійного фонду) створюють труднощі, бо цьому питання приділялось недостатньо уваги.

Обчисливши показники ми можемо зробити наступні висновки:

1. Загальна характеристика динаміки показників дозволяє визначити межі показників та здійснити експрес-оцінювання.
2. За даними результатами було виявлені такі межі фінансової безпеки АТ «Ощадбанку» за кожною із виділених груп показників:
 - 1) за індикаторами достатності капіталу виявлено негативну тенденцію стабільного середнього рівня фінансової безпеки банку за період 2018-2022роки;
 - 2) за індикаторами ліквідності банку спостерігається стабільний рівень фінансової безпеки банку за 2018-2022роки в межах низького рівня фінансової безпеки;
 - 3) за індикаторами рентабельності спостерігаються такі зміни від зони критичного рівня фінансової безпеки до зони низького рівня. Це свідчить про неправильне розставлення пріоритетів.

4) за індикаторами якості активів можна зробити такий висновок: фінансова безпека знаходиться на середньому рівні.

Дані межі встановлюються за результатами нормативів, які показують фінансову безпеку банку при застосуванні показників – індикаторів. Індикатори якості і ризиковості активів знаходяться на середньому рівні у період 2018 – 2022 роки. Фінансові показники: коефіцієнт концентрації проблемних кредитів зменшується з 59% у 2018 році до 3,34% у 2022 році, що свідчить про зменшення проблемних кредитів. Також прострочені проблемні кредити зменшуються з 16,23 % у 2018 році до 0,74% у 2022 році. Відбуваються зміни у покритті кредитів власним капіталом з 27,45% у 2018 році до 34,70% у 2020 році та зменшення до 22,24% у 2022 році.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф., Савлук М.І., Алексєєнко М.Д. та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 556 с.
2. Конституція України: <https://zakon.rada.gov.ua/go/>
3. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти : [монографія]. Київ: КНЕУ, 2020. 238 с.
4. Чуб О.О. Банки в глобальній економіці. Київ: КНЕУ, 2019. 340с.
5. Смовженко Т.С. Розвиток банківської системи України. Київ: УБС НБУ, 2020. 462 с.
6. Барановський О.І. Стійкість банківської системи України. *Фінанси України*. 2019. № 9. С. 75-83.
7. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України: <https://minfin.com.ua/>
8. Офіційний сайт Національного банку України: <https://bank.gov.ua/ua/>
9. Офіційний сайт Ощадного Банку України: <https://old.oschadbank.ua/>
10. Вікіпедія – Вільна енциклопедія. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Ощадбанк>
11. Алексєєнко Л.М., Олексієнко В.М. та ін. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок : українсько – англійсько – російський тлумачний словник. Київ: Вид. будинок “Максимум”. Тернопіль: Екон. думка, 2020. 592 с.
12. Васюренко О.В., Сидоренко О.М. Банківський нагляд. Київ: Знання, 2021. 502 с.
13. Адамик Б.С. Стійкість банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи та шляхи її забезпечення. *Наука молода*, 2019. Вип. 11. С. 81-84.
14. Кириченко О.А., Міщенко В.І., Щербань В.П. та ін. Банківський менеджмент. Київ: Знання, 2019. 831 с.

15. Косова Т.Д., Папаїка О.О. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Київ: ЦУЛ, 2021. 328 с.
16. Денис О.Б., Корпоративне управління в банках. Київ: УБС НБУ, 2019. 463 с.
17. Кириченко А.А., Ким Ю.Г. Методологічні основи економічної безпеки суб'єктів господарювання в трансформаційній економіці. *Актуальні проблеми економіки*. № 12 (90), 2018. С. 53–65.
18. Коваленко В.В. Фінансова безпека у контексті стратегічного управління фінансовою стійкістю банківської системи. *Вісник Української академії банківської справи*. 2019. № 1. С. 46-51.
19. Колодізєв О.М., Штаєр О.М. Формування універсальної системи оцінки економічної безпеки банку. *Проблеми економіки*. Київ, 2021. № 2. С. 67-75.
20. Офіційний сайт Смида: <https://www.smida.gov.ua/>
21. Колодізєв О.М., Середіна А.В. Державна система управління фінансовою безпекою України та правові засади її функціонування. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць / ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2020. Т. 30. С. 383-398.
22. Корнієнко Ю.В. Фінансова безпека банків як об'єкт наукового дослідження. *Фінанси, облік і аудит*: зб. наук. праць. Київ: КНЕУ, 2021. № 17. С. 108-114.
23. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств. Київ: Видавництво Європейського університету. 2019. С. 98-103.
24. Єрмошенко А.М., Горячева К.С. Основні вихідні положення динамічного фінансового аналізу в страхуванні. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2021. № 11. С. 278-282.
25. Єпіфанов А.О., Пластун О.Л., Домбровський В.С. та інші. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. А.О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ УАБС НБУ, 2019. 295 с.

26. Шевцова О. Й. Система фінансової безпеки банку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 20. С. 340-344.
27. Хитрін О.І. Фінансова безпека комерційних банків. *Фінанси України*, 2021. № 11. С. 118-124.
28. Штефан Л.Б., Ільницька Н.П. Проблеми формування універсальної системи оцінювання фінансової безпеки банку та банківської системи. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 9. С. 100-106.
29. Корченко А.О., Скачек Л.М., Хорошко В.О. Банківська безпека: Підручник / за заг. ред. доктор техн. наук, проф. О.В. Хорошка. Київ: ПВП «Задруга», 2020. 185 с.
30. Ілляш М.М. Енциклопедія банківської справи України. Київ: Молодь, 2020. 680 с.
31. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: навч. - метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2019. 154 с.
32. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні із змінами і доповненнями, внесеними рішеннями Правління Національного банку України від 27 квітня 2018 року № 234-рш. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Method_15122017_803-rsh_economic_ratios.pdf?v=4
33. Вовчак О.Д., Завійська О.І., Самура Ю.О. Маркетинг в банку. Львів: в-во Львівської комерційної академії, 2018. 360 с.
34. Стукало Н.М., Литвин М.С. Державне антикризове регулювання банківського сектору: досвід ЄС та України. *Вісник НБУ*. 2020. № 7. С. 20–25.
35. Хитрін О.І. Фінансова безпека комерційних банків. *Фінанси України*. 2021. № 11. С. 118–124.
36. Чернадчук Т. О. Актуальні питання інформаційних правовідносин у банківській сфері : монографія. Суми: СНАУ, 2021. 162 с.
37. Шеремет О. В., Лановська Г.І. Фінансова безпека банківських установ у системі фінансової безпеки держави. *Фінансова безпека України на сучасному етапі* : тези Міжнародної науково-практичної

Інтернетконференції (м. Ірпінь, 25 березня 2020 р.). Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. С. 354–357.

38. Ткаченко А.М., Маменко К.І. Вимірювання фінансової безпеки банківської системи. *Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку*: збірник наукових праць. 2019. С. 333–346.

39. Надьон О.В., Помаза-Пономаренко А.Л. Правовий механізм державного регулювання фінансової безпеки України. Харків: НУЦЗУ, 2018. 198 с.

40. Карчева Г.Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України. НАН України: Інститут економіки та прогнозування. Київ, 2019. 520 с.

41. Карчева Г.Т. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України в умовах макроекономічної нестабільності. *Вісник Одеського національного університету : Економіка*. Т. 21, Випуск 5. 2021. С. 146-149.

42. Чирак І.Б. Фінансова стабільність, фінансова нестабільність і фінансова стійкість економіки. *Світ фінансів*, 2020. № 2 (63). С. 115-125.

43. Коваленко В.В., Гаркуша Ю.М. Теоретичні та методологічні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківської системи. *Вісник НБУ*, 2021 № 9. С. 35–40.